

Pretul unui număr 30 cruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic-literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 24.

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Tomul I.

CIREȘELE.

Ici pe culme ș'in livadă
Veți, cireșele s'au copt.
Grauri negri stau la pradă
Pe-o crenguță câte opt.

Sai pârlasul, vină, vină,
Puiculiță cu ochi vii,
Să te duci cu poala plină
De goldane vișinii.

In copaci eu pentru tine
Ca un graur m'oiu urca
Și cireșile sub mine
Drept in sin ții-oiu arunca

Ér de sus, privind la ele,
După ce m'oiu inturna,
Doi cercei de cireșele
La urechi ții-oiu anina.

— Écă vin, dragă bădiță,
Dar in schimb ce să-ți dau eu?
— Porți cireșe pe guriță
„Altă plată nici că vreau.“

V. Aleesandri.

Printul Dimitrie.

Roman de GEORGE ALLAN.

(Fine.)

Grozăvenia invinovățirii, puterea vocii, autoritatea cu care pronunțase pe sciute o minciună, nu remaseră neobservate, căci trebuia să fiă adevărat, ceia ce proclama acum George Bălescu atât de tare. Toți aușiseră despre acésta, și țerenii de pe moșile printului, pe care îi chemase in oraș și care făceau jumătatea din resvrătitori, erau ca trăsniți de fulger.

„Dea Domnul, ca să nu vină acum miliția, atunci toți se vor imprăștia in pace,“ cugetă George, când repăși acum de pe balcon, altul avea să le strige acum: „Duceți-ve a casă,“ lui nu-i era permis a mai adăoga un cuvânt măcar, pentru a nu slăbi efectul.

In acelaș moment insé resunară impușcături! și una dintre patrurile veni fugind din strada principală, să născu o frământare grozavă, George înțelese indată

că trupele veniau de pe șosea, și că se încinsese lupta.

„Și așa va trebui să se sfirșescă in favoarea noastră,“ dișe el, „acum trebuie numai să presentăm in presă acésta rescólă intrégă, ca un lucru de ris, să spunem că nu era nimic serios.“

Merse de grabă la redacțiunea sa, dar nu era in stare de a serie un singur cuvânt. Era pré excitat și de o dată îi veni grije de Paula.

Ce va fi de ea, decă bărbatul ei, cum nu se putea aștepta altfel, va fi pus casa sa la dispozițiunea trupelor — decă să va fi încins lupta acolo in nemediata apropiere a ei, séu decă era singură și Nicu pe strade. Grăbiți pe o miă de cotituri prin o pörtă din dosul grădinei, la ea.

Totul era liniștit în casă, lupta era încă în despărțare. Paula ședea la ferestra budoarului ei și privea la lumina murindă a zilei. Era așa de uimită, în cât era rece ca ghiața și nu se putea mișca.

„Tu ești George?” întrebă ea și se anină de el. „Totul va peri acum?”

„Nu Paulă,” duse el pripit, era opresat de întunecimea odăiei, „este bine, cum stau lucrurile acum, miliția este de partea noastră. O ce bine ar fi fost, decât ar fi refuzat să tragă . . .

„George,” îl întrerupse ea și i strinse convulsiv mâna, „îți duc frica, nu-i așa că este de ris, dar mie-témă, că ți se va întâmpla ceva.”

„Tu ești aici mai mult expusă,” duse el pentru a schimba vorba, „este periculos, decât rămâni tu!”

„Vină, să te duc în siguranță!”

Îl privi uimită.

„Tu nu mă poți duce în siguranță, ci numai în pericol,” duse încet, ca și când ar vorbi cu sine, și isbucni în lacrimi.

El merse după servitoare și ordonă ca să se aprindă o lampă, să duse pe stradă, dar se întorse éráș. Paula zăcea, albă ca zăpada, pe canapea.

„Sciu, sciu,” șoptea ea neîncetat.

„Ce scii?” întrebă el cu candoré.

„Că te iubesc!”

„Asta o sciu și eu!” răspuse el.

Ea tăcu un moment, apoi continuă:

„Și acum sciu, căci Zoe Navru mi-a spus-o astăzi, că mamă-mea a iubit pe un bărbat și că a fugit cu el în lume, și acum sciu că și eu voi face așa.”

El rise cu tristeță, apoi se aplecă peste ea, îi sărută gura și ochii și duse: „mâne vom fugi în lumea cea largă,” apoi se duse.

I venise a minte, că nu mai pôte zăbovi, prințul Dimitrie va cere cont de la densusul. Merse a casă, acum putea să trecă prin stradele cele mari, totul părea terminat.

Pe drum se întâlni cu Nicu, care îi comunică în mare excitațiune partea, ce avusese la întâmplările zile, „și veți” sfârși el, „că am avut dreptate, când diceam, că să ne ferim de prințul Dimitrie.

George nu duse nimic. Nu era în dispozițiune de a se apuca de o controversă netrebnică cu amicului său. Ce i-ar fi și folosit, decât ar fi voit să-i demonstreze, că el, George a jucat un rol cu mult mai principal, și că Nicu, susținea acum tocmai contrarul din aceia ce susținuse până atunci cu privire la prințul Dimitrie.

După câțva timp George întrebă pe Nicu.

„S'a terminat în adevăr într-o atâta, încât nu vor mai avea Rușii pretext de a ne ocupa țera.”

„In fapt, totul este în liniște, numai febrearea este mare.”

„Voiesci să vii cătră dece ore la mine în biroul de redacțiune?” întrebă George.

„Bucuros!” răspuse Nicu, și amicii se despărțiră.

Nicu nu-l întrebese pe George, de ce-l chiamă așa târziu la el, și d'aceia nu scim nici noi.

Îl chiamase ore pentru a se explica cu el, a-i spune despre amorul său cătră Paula soția lui, și a-l determina, ca să se invoiească la un divorciu, séu îl chiamase, ca să-l aibă la îndemână ca secundant, pentru casul, decât s'ar bate cu prințul Dimitrie.

Nu scim, și nici nu vom mai afla, căci . . .

George merse a casă. Soția-sa tocmai voia să éasă în trăsură.

„Poți să-mi dai ascultare pentru un moment?” întrebă el.

Ea se întorse, fără a dice un cuvânt măcar și se puse jos.

„Ai auđit de evenimentele de astăzi?” o întrebă el pe ea.

„Da, sciu, cât de neresonabil ai fost tu, prin vina ta totul este pierdut, dice tatăl meu, la care am fost, de ore-ce nu te-ai interesat câtuș de puțin de mine.”

„Nu aș voi să vorbesc acum cu tine despre politică,” răspuse George liniștit. „Sper că am făcut bine, ce am făcut, sciu, că țera noastră ar fi perit, decât ar fi reușit prințul Dimitrie. Nu poți să fi de părerea mea, dar acesta nici n'am voit-o.”

Tăcu, căci nu scia cum să începă cu aceia, ce voia să-i dică.

„Sofio,” începu în fine, „am auđit că astăzi ai fi fost la pórta prințului Dimitrie, la moșia Locustele. Póte ai voit să mergi la morméntul copilului, ești stăpână pe capul teu, nu dic, că tu să nu fi făcut acesta, te-aș sfătui numai — értă-mé dar ești fórte ténără — acel bărbat este un om defăimat.”

Ambii tăcură. Fața Sofiei era descompusă, își mușca buzele cu dinții, și avea o privire renitentă.

„Diua de astăzi a fost o ți serioasă pentru mine,” continuă George, „tocmai acum am trecut pe lângă morți și răniți, care sunt morți séu răniți pentru un capriciu al prințului Dimitrie, în asemenea momente omului i vin gânduri stranie. Ești frumoasă Sofio,” o privi cu amabilitate, „și n'ai aflat amor în măritișul têu!”

Éráș urnă o tăcere penibilă.

„Scii,” isbucni ea de o dată cu asprime, „scii, că tocmai voiam să merg la el?”

El dete din cap, ea însă nu-l lăsă să vorbească, ci adaoase: „fiind-că te urăsc.” Cu asta se sculase și venise aprópe de el.

„Fiind-că te urăsc și te iubesc, fiind-că tu disprețuesci de o potrivă atât ura mea cât și amorul meu,” repetă ea.

El privi în ochii ei infocați: „Nu pentru mine, ci pentru tine, nu te du la el.

„Veți” continuă ea devenind tot mai pasionată, „nici acesta nu te mișcă! Pot să-ți tărăse numele teu prin murdăria stradelor, și tu . . .”

„Te înșeli,” o întrerupse el cu rēcélă, „prințul Dimitrie ar fi trebuit să-mi dea sémă pentru interesul

ce i ai demonstrat tu, chiar și decă n'ar fi urmat, cele ce a mai urmat! „Dar“ continuă el éraš cu amabilitate, aducându-și a minte, că pôte nu-o să mai vędă, „tu ești puțin de vină.“

„Eu sunt de vină la tóte! Căci George, eu te-am iubit, de când te-am vędut pentru prima óră, cu acel amor, care nu mai intrébă, ce este, și cine este! Și când am vędut implinite visurile mele cele mai frumoșe, când am devenit soția-ta, am cređut, că cerul mi sē va deschide, și că îți voi putea spune infinitatea amorului meu. Dar tóte remaseră ca și mai nainte, te posedam după aparință, dar ființa ta îmi era tot atât de depărtată, ca și in primele săptămâni ale cunoștinței nóstre, și unde plângeam nopți întregi pentru tine. Așa e firea ta, nu poți să fi al altei ființe, căci nu mai fi luat de soție, decă ai fi iubit pe altă.“

Nu era o întrebare adresată, ci era o erupțiune a acelei increderei copilăresci, ce pusese ea mai nainte in el. George sē roși de cuvintele ei.

„Dar decă aș iubi pe alta?“ întrebă el.

„Atunci aș fi fericită, fiindcă ai putea să mă iubesci apoi și pe mine vr'o dată.“

„Și intru aceia te duci la prințul Dimitrie!“ o intrerupse cu dispreț. „Nu Sofio, o femeia, care își resbună de amor respins in asemenea mod, acea femeia nu scia, ce va să dică amorul adevărat. Ne-am înșelat amândoi cu frase. Dă-mi mâna spre adio, vom merge, fie care dintre noi, calea sa proprie, értă-mē, cum îți ert eu ție.“

La cuvintele sale din urmă ea sē aruncase in un fotoliu.

„Nu, nu te ert,“ ăise cu asprime, „nici o dată nu te voi erta, decă ai iubit alta, și nu voiesc nici ertarea ta.“

George eși din odaiă. Sē informă, decă prințul Dimitrie nu trimisese vr'o provocare, cu tóte că o aștepta in biroul sēu de redacțiune.

Nu venise nimen la casă.

Coborînd treptele, i veni încă o dată a minte, că Sofia va fi mâne disperată, decă el ar fi cumva ucis, și decă nu sē vor fi despărțit cel puțin in bine. Era datorința sa, de a sē întórce încă o dată la ea.

Sta resturnată fără mișcare in fotoliu, și privea in sec, cu ochii seci; sperase, că sē va întórce, acum inșē, când sē întórse el, ea nu sē mișcă.

„Trebue să remân la nópte in biroul de redacțiune,“ ăise el. „Nópte bună Sofio; nu lăsa să sē culce servitori, sunt îngrijat, să nu ți sē întēple ceva. N'ar fi mai bine să te duc la părinții tăi.“

Ar fi fost ăeu mai bine, de și nu pentru ea, dar pentru el. Sofia inșē nu sē gândea la alt nimic, de cât la afrontul ce-i făcuse George. Cum ar fi și putut să socotēscă la vr'un pericol iminent. Ea rēspunse decī:

„Nu, prefer a merge singură.“

„Așa dară, permite-mi să te conduc până la trăsura.“

Chiar decă i-ar fi făcut Sofia acēsta mică și in aparință neînsemnată concesiuine, ar fi fost bine pentru George. Inșē destinul fatal nu voia să-l libereze din ghiarele sale.

Sofia rēspunse:

„Nu, voi mai aștepta puțin.“

„Adio, Sofio,“ ăise el.

„Adio,“ rēspunse ea, el inșē sē duse.

George promisese Paulei, că mâne sē va duce cu ea in lumea largă, de la Sofia își luase adio, lui Nicu Navru îi dase întâlnire la biroul de redacțiune, ér de la prințul Dimitrie aștepta o provocare la duel, și pe lângă astea tóte avea să gătēscă numărul de mâne al jurnalului sēu.

Fi va el in stare a tracta cestiunile cu acel avent, care reclama serioșitatea evenimentelor?

„Și de ce să nu-mi fiă dat, a ucide pe prinț!“ ăicea George in sine mergēnd pe drum. „El va trage întâiu, asta-i sigur, la duelul nostru, dar pôte nu mă va nimeri, și venindu-mi apoi mie rēndul, voi ținti bine.“

Vięta i sē părea dulce, acum când era aprópe să o pérđă.

Pe strade sē făcuse liniște, ici coela sē furișă câte o figură de om prin umbra caselor, grăbind fiecare la căminul sēu.

George cufundat in gândurile sale nu observa nici liniștea nici întunecimea, precum n'ar fi observat nici șgomotul și nici lumina. Nu sē uita împrejur și nu vedea pe nimen. Mergea drept inainte, fără ca să simță, că de vr'o câteva momente, era urmărit de cineva.

De o dată sē vędu oprit. Cineva îi puse mânele pe umerii sēi. Era nisce mâni grele, care sē lăsaseră astfel pe umerii lui George, cu tótă întunecimea, el recunoscuse indata pe prințul Dimitrie.

„Putem să regulăm indata aici afacerea nóstră,“ ăise acesta cu ton disprețuitor, „astfel ne vom scuti de secundanți, și vr'o câteva picături de sânge mai mult sēu mai puțin pe stradă, nu sē vor observa de nimen.“

„Eu prefer calea cea indatinată,“ ăise George liniștit și voi să mērgă inainte.

Strada era in acest moment de tot deșértă, prințul Dimitrie își alesese bine locul sēu.

„Hei, apoi te voi impușca ca pe un căne, mie nu-mi convine un duel,“ fu rēspunsul prințului.

George privi acum împrejur, decă ar fi strigat, pôte ar fi venit vr'o patrulă de soldați, dar până atunci era impușcat și prințul Dimitrie fugit.

„Étă două revolveri, alegți care-ți place dar iute,“ continuă prințul.

„Nu voiesc să mor, ăise George in sine, și ca prin vis sburară chipurile cele iubite dinaintea sufletului sēu, „trebue să-l omor.“

Revolverii erau egal, George luă pe unul dintre cei doi.

„Fie-care are șapte focuri,” adause prințul, „nu vom înceta până ce nu va fi mort unul dintre noi doi.”

„Primesc,” răspuse George și începu să numere, dar până să sfârșescă, prințul ridicase arma, țintise...

George vădând acesta să grăbi și el a ținti numărând... De o dată resunară două împușcături. Unul dintre cei doi cădu, celalalt stete un moment, ca și nedecis, să mai tragă, ori să se ducă, dar apoi să duse.

Cel care se depărtă era prințul Dimitrie.

Cel care căduse era George Bălescu.

Totul remase liniștit în stradă, se auziseră destule împușcături în decursul acestei serii, așa în cât nu se mai interesa nimeni de ele.

Prințul Dimitrie se urcă în trăsură sa de călătorie, care-l aștepta în curtea palatului său și merse la moșie — nu putea să i se întempe nimic, căci avea pe Rușii la spatele sale. Indurase un eșec astăzi, dar cel puțin un scop totuș era atins, scăpase de un om pe care-l ura, și nu mai era silit a-i vedea fața sa cea scârbosă.

La proxima încercare, resculară va isbuti, ș'apoi să și săturase, de politică, acum va aplica plugul cel nou, ameliorat de dânsul, la pământurile sale.

Să mai gânde prințul la multe câte toate, care lucruri importante, care neimportante, la politică, la balon, la fiu-său, la Sofia Bălescu, una într'alta fără șir și sistem, așa seđu în trăsură, unde adormi la cele din urmă. —

Nicu Navru așteptă, o oră, două ore în biroul de redacțiune a lui George Bălescu, că să vină acesta. Făcându-se aproape meșul nopții și nevenind George, Nicu începu să se îngrijescă, jurnalul nu se putea găti fără George, asta o scia, și tot o dată eunoscea însemnătatea tocmai al acestui număr, de ce nu venia dar Bălescu.

Din gura unor lucrători de la tipografia Nicu aflase ce parte luase George la evenimentele din accă, dar decă i se va fi întemplat ceva?

Navru plecă deci cu încă doi inși pentru a se informa în casele lui George. Dar până să n'ajungă acolo, în o stradă apropiată de biroul redacțiunii, un corp omenesc mai le inclise calea.

„Pentru Dumneșeu, este el,” exclamă Nicu și se aruncă peste dânsul, „este mort!”

„Nu, nu este mort,” țise unul dintre ceilalți, „îl vom duce la redacțiune.”

Îl duseră toți trei în tăcere acolo, apoi alergă unul să caute un medic. Acolo în birou îl puseră pe o canapea mică de pele, făcând împrejurul lui lumină pe cât putură.

„Este mort,” țise Nicu încă o dată, după cel examinate, „glonțul i-a mers drept în inimă.” S'a sinucis, mâna sa ținea revolverul strins ca în fere.

„De ce să se fi sinucis? Ore să nu fie prințul Dimitrie” — —

Navru i făcu semn să tacă, căci în acel moment intră medicul. Acesta constată, că mórtea ar fi survenit deja cu câțva timp mai înainte și merse, ca să împărtășescă junei văduve scirea nefericirei. Și Nicu să duse, apucând incetinel spre casa sa. Era foarte impresionat de mórtea subită a amicului său și mai mult se temeă, de a aduce scirea soției sale.

XII.

Era séra din țioa următoare.

Sofia nu mai redeschisese ochii, de când primise scirea despre mórtea soțului ei, zăcea ca și mórta, scosese un țipet sfâșiător și de atunci nu se mai mișcase. Dar un gând era deștept și lămurit în ea: „Este prea târziu, este prea târziu nu mai pot, nici o dată nu mai pot să-i spun cuvântul dulce, nu-l voi mai revedea nici o dată!”

Părinții ei alergase la ea, medicul însă țisese, că ar fi mai bine să o lase așa cum era, să-i dea pace, așa dar se retraseră amândoi. Numai o lampă de nópte ardea în odaia ei și o ilumina foarte slab, când își veni în fire Sofia se uită cu precauțiune împrejur, ca să vedă decă nu-i nimeni lângă ea, care s'o păzescă, apoi se sculă și se dete incetinel jos din pat. Voia să mai vedă încă odată pe bărbatul său, și îi era témă, că nu o vor lăsa, cu toate că acum era al ei, unic al ei, căci ea îl ucise.

Unde i-o fi pus catafalcul? Incetinel aprinse o lumină apoi merse mai întâi în salon, acesta însă era desert, d'acolo se duse în odaia sa. Acolo zăcea, pe un divan mare, ca și unul care dórme; urmele căderei sale fuseseră depărtate din pěr și de la vestimintele sale, dar hainele, în care-l văduse pentru ultima óră, pe aceste le mai purta. La căpătîul său ardeau făclii și lângă divan zăcea o femeie în genunchi.

Sofia tresări recunoscând fața descompusă a Paulei, Paula merse însă spre dânsa, o îmbrățoșă și țise cu simplitate:

„Am venit ca să priveghez împreună cu tine; noi amândouă l'am iubit!” Apoi inchise ușa cu cheia. Sofia nu era în stare a spune un cuvânt măcar, Paula i luă lumina din mână și țise incetinel:

„Étă, cât de frumos dórme.”

„Nu, nu dórme!” strigă Sofia cu voce tare, „este mort, eu l'am omorît. Scii Paulă,” urmă mai liniștită, „scii, cât l'am iubit. Cu pojarul amorului meu am voit să-l ard, și acum me consum eu însă în acel pojar nestins. George,” și ea se aruncă peste cadavrul lui, „auđi-mă încă o dată, și spune-mi că m'ai ertat!” Și remase fără mișcare.

„Cum ar și putea s'o supórte,” șopti Paula, „căci a fost soția-sa.” Apoi merse și cliemă ajutor, ca s'o ducă pe Sofia înapoi în patul ei.

„Nu mi-l duceți, lăsați-mi-l cel puțin mort,” strigă Sofia încă o dată, apoi recăduerăș în amórțire. Paula remase singură la Gorge, se uita la el și

visa despre timpuri trecute, i neteđi mâna, și nu mai putea gândi nimic. Cum și să-i fi mai venit cugete, de ore ce nu mai era acela, căruia ar fi putut să le spună! După câțva timp se sculă, se făcuse târziu, și merse-a casă.

Bărbatu-său o aștepta cu inima oprimată.

„Paulă,” ăise el cu reproș, „unde ai fost?”

„Unde am fost?” răspuse ea, „la acel bărbat, pe care-l iubesc, și decă mai ai simț de onóre in tine, trebuie să mă omori pentru acesta.”

O privi ca și inlemnit, credea, că a nebunit.

Ea însă continuă:

„Am fost la acel bărbat, după care ar fi trebuit să mă mărit, la acel bărbat, căruia aparține fie-care dintre cugetările mele, dinaintea picerilor căruia aș fi voit să mor, și fără de care nu mai voiesc, ca să trăiesc.”

„Paulă,” ăise bărbatu-său cu totul uimit, „taci, așa te rog, te conjur să taci.”

„Nu, nu tac, am tăcut deja destul, fiindcă nu-mi era permis să divulg secretul meu. Nu voiesc să mai trăiesc, omorâ-mă, nu fi mârșav, omorâ-mă, — mântuiesce-mă pe mine, mântuiește-te pe tine!” și cu aceste cuvinte se aruncă dinaintea picerilor sale.

„O Dómne Dumneđeule! a nebunit,” suspină el, și o ridică de jos.

Ea însă isbucni de o dată în lacrimi, și fiind-că plângea, nu mai vorbi, ér a doua ăi. pe când sunau clopotele la inmormântarea lui George Bălescu, născu fără de vreme o fetiță, care nu trăi.

Dómna Petru biata femeia avea multe pe cap. Să îngrijescă de inmormântarea lui George, cu tótă pompa cerută de starea ei, de pozițiunea lui, să procure hainele de doliu pentru fiă-sa și pentru sine.

Plângea ici colea, dar nu pré avea timp la acesta, ér după inmormântarea lui George, inceptu deja să facă planuri pentru viitorul S. fiei, „căci dór nu va rămânea vėduvă” ăicea ea.

Domnul Petru nu pré era alterat de mórtea ginerelei său, ba in momentele acele, unde credea că póte fi sincer cătră sine, își ăicea: „Bine-i este, ce a avut să se pună el in contra noastră.

Domnul Petru, fostul arendaș, se deprinsese a

identifica interesele sale, cu interesele prințului Dimitrie.

Verénu veni la Navru pentru a se informa de aflarea Paulei. Era alterat și el.

„Vėd, că și pe tine te-a atins la inimă acest accident nefericit,” ăise Navru.

„Da, m'a intristat mórtea lui George, însă cum nu vine nici o dată un réu singur, așa și la mine.

„Ce ți s'a întâmplat?” întrebă Nicu fără mult interes, tēmpit de povara ce o avea el însuș pe suflet.

„Hai frate, bine ăice Românul: lume, lume, nu știu cum să-ți dau nume. Cleopatra a luat a séră cu Costica Petru lumea 'n cap.”

Navru se făcu alb ca zăpada.

„Ar fi putut cel puțin să aștepte până după inmormântarea cumnatai său,” ăise el apoi.

Verénu continuă:

„Am inaintat cererea de divorciú, in interesul copiilor, fetele îmi cresc deja mari, și trebuie să ne ferim de exemplele cele rele.”

Navru tăcu. Verénu tăiă decí vorba despre acest obiect, și inceptu de altele.

„Astăđi noul Domnitor își serbeză intrarea sa in capitală.”

„Óre nu se vor schimba acum tóte,” observă Nicu la acesta.

„Ce tóte?” răspuse Verénu cu amărăciune: apa curge, petrele rămân, și prințul Dimitrie trăiesce încă.” —

Și Nicu totuș avu dreptate, câte și mai câte s'au schimbat de atunci. Dar noi

nu ni-am propus ca să scriem un roman historic, am voit numai să presintăm lectorilor un tablou de moravuri din cercurile societăței, ăise inalte ale acelei părți a României, care odinióră să numia Moldova.

Terminăm, căci s'a umplut acel spațiu pe care ni-l destinase din capul locului de a-l implea cu nisce figurí luate după vieță. Nu scim decă ne-a reușit vr'un portret, dară ceia ce scim, este, că am voit să le nimerim pe tóte.

Óri cât de straniu vi s'ar părea acest tablou, vė putem asigura, că nu tóte câte am spus aici sunt simplul product al imaginațiunei nóstre.

Dr. AUREL MURESIAN.

Literatura Franciei.

de la început până în timpul lui Ludovic XIV.

(Fine.)

Montaigne. Pe acest din urmă teren săvârși Michel Montaigne (1533—1592) opul său principal, o colecțiune de încercări (Les Essais de messire Michel, seigneur de Montaigne 1580). Ele copriind contemplațiunii despre toate obiectele, care se ating oarecum de viața singularului și a poporului, confidențe, care formeză în parte punctele culminante ale scrierei sale; opiniuni despre cele mai varie obiecte și împrejurări. Așa precum cuprindea Malherbe o oarecare pozițiune mediă în obiectele estetice, tot așa și Montaigne în cele morale. Astfel este el reprezentantele spiritului natural nu pré adênc, nici pré înalt, dar cuprindând cu pătrundere viața reală; el stă cu ambele picioare pe terenul faptelor și desvoltă de aici opiniunile sale. Nu este nici o dată sedus de pasiune, privirea sa rămâne limpede și curată față cu toate obiectele; nedependent în viața sa, nu era silit a restringe opiniunea sa în afaceri politice și religioase.

De și impresiunea totală a opului său este puțin cam rece, totuș va trebui să admirăm bogata experiență și spiritul limpede al autorului. Essai-urile au influențat în următorii secolii asupra culturii nu numai prin forma lor, dar mai cu seamă prin ținuta lor, prin spiritul de îndoielă de care ele sunt pline.

Aplecarea spre reflexiuni și spre speculațiunii dobîndi din ce mergea o întindere mai mare; literatura nu se mai mulțami de a divertisa numai, ea tinse de a influența asupra întregii desvoltări spirituale a națiunii. Acastă direcțiune trebuia să dea o ținută determinată tuturor scrierilor, ale căror cuprins se apropia de recerînțele factice ale vieții de stat și ale moralei. Limbajul deveni un vehicul pentru respândirea unor idei și intuițiunii determinate, trebuia să-și însușească nisce calități, care asigurau efectul asupra sufletelor și asupra înțelegerii. Acăsta se efectui pe de o parte prin claritate a definițiunii, pe de altă parte prin elocința expresiunii. Acastă din urmă se considera de neîncungiurabilă, ba se puse pré curând pe primul plan.

Balzac. Intre scriitorii care cultivau pe lingă Montaigne cu preferință acastă direcțiune didactică-oratorică, se afla Jean Louis de Balzac (1594—1655). El publică contemplațiunile sale despre cause politice, dispute religioase și despre literatură sub titlul »epistole« de și acest titlu nu corespondea cu stilul acelor scrieri. Nu erau avisuri mici, în care autorul se exprimă fără gen, ci tractate mai mari sau mai mici, cu nisce sujecte care puteau conta la interesul tuturor cultilor. Succesul fu tot atât de mare ca și odinioară acela lui Ronsard, tot atât de exagerate erau laudele contemporanilor, dar tot atât de iute se răci entusiasmul. În fine lumea trebuia să recunoscă, cum că totă elocința unui bărbat, care nu fusese de loc activ în viața reală, că totă elocința dicem, avea ceva artificial în sine; lumea trebuia să recunoscă, cum că cele mai multe epistole nu erau alta de cât piese de paradă.

Calmul care veni la începutul secolului al șeptespredecelea peste viața politică a Franciei, restabili plăcerea de sociabilitate rafinată și spori influența femeilor.

Voiture. În cele mai multe specii de scrieri femeile fură acum luate în considerațiune; scriitorii se supuseră ideilor

de traiu al cercurilor mai înalte. Semnificative pentru acest soi de literatura semicurtisană sunt și »epistolele de Vincent Voiture (1598—1643). Ele ne presintă o imagine de tot lamurită a societății de pe atunci cu aspirațiunile ei la spirit, cu fineța ei, cu natura ei înțeleptă și cu ușurința ei de viață.

Descartes (Cartesius). Înțelepciunea chiar prin acele timpuri este cel mai principal semn al literaturii franceze, dar în toate opurile aceste despre cestiuni publice, care tractau mai cu seamă despre politică, literatură și dispute religioase, lipsesce dicem desvoltarea consecință a ideilor. Acastă lipsă fu suplinită prin René Descartes (1596—1650.) Însemnătatea ce a avut el ca filosof, nu să pôte arăta aici, noi ne vom ocupa numai de influența, ce a exersat ca scriitor. El represintă ideile sale mai cu seamă prin o simplitate extraordinară condus numai prin rațiune. Lui i succese de a trata cugetări abstracte în o formă, care punea în pozițiune de a-l înțelege, pe fie-care om cu spirit natural, și decât nu era erudit.

Ideile principale ale lui Descartes: Cugetarea ar fi o dovadă despre existență; rațiunea ar avea dreptul decisiunii asupra eróre și adevăr; în sufletul omului ar fi înăscute idei determinate, dintre care ideea despre nefinitate; Dumnezeu ar fi însă realizarea nefinității — aceste idei trebuiau să dobîndescă influență pe cele mai diferite teremuri. El le-au tratat și le-au chiarificat într'o o convorbire despre metodă. În alte opuri tratăză despre cestiuni morale; în ele manifestă stăruința nu numai de a spiritualisa omenilor căile lor, dar de a le arăta tot o dată și cărarea care conduce la un traiu fizicesce agreabil. Vom înțelege aceste păreri cu atât mai lesne decât ne vom reaminti ca un spirit de îndoielă domnia peste întregul timp.

Descartes nu se opri la acastă sceptică, ci se folosi de dubiu, pentru a ajunge la un adevăr, care-l mulțamia pe el. Nici o dată nu permitea ca să fiă legat de tradițiunii, ci stăruia necurmat pe căi noi la ținte noi. Astfel a influențat mai pe urmă și asupra teologilor și asupra moralistilor. Influența sa de scriitor culminează însă mai înainte de toate în prosa sa.

Nici o mișcare nouă de spirit nu este în stare de a delătura îndată pe cea vechiă. Fantasia deprinsă mult timp cu forme certe ale intuițiunii, saturată cu certe imagine, frase și simțiri nu se pôte libera de lanțurile tradițiunii. Astfel se transplântă pe lângă stăruințele poezilor mai noi câtva timp încă și maniera lui Ronsard, ba chiar romanul alegoric mai avu câteva flori tardive, care amintesc cunoscutul »Roman de la Rose. De produsele aceste în cea mai mare parte foarte nesemnificative n'avem să luăm act; vom numi un singur op, care a eșit din influențe spaniole, a lui Honoré d'Urfé, un roman pastoral, alegoric »L'Astrée« care s'a publicat în anul 1637.

Până să nu terminăm trebuie să represintăm pe scurt momentele principale ale dramei din secolul al șesepredecelea. Mișcarea reformatorică sguduise credința religioasă. Sujectele bisericesci deveniră tot mai rare și fură primite cu mai puțină simțire internă, în misterii, care încă tot se mai repre-

sentau, prepondera spiritul mai liber cel lumesc, ba chiar spiritul obscenității celei mai vile. Până pe la mijlocul secolului al șesprezecelea moralitățile, farcele și sottie-ele, ocupau primul rang în producțiunile dramatice: de aici încolo se săvârși tot mai tare deturnarea dramaticilor de la tradițiunile populare. Productele se pot până la 1550 împărți în două clase, care aveau de obiect al atacurilor lor satirice împrejurările politice și religioase sau moravurile timpului.

O mulțime mare de sujete dedeau împrejurările bisericesci, dar cele mai multe produse de acest soi sunt fără valoare pentru istoria literaturii. Neînfrânarea satirei atrase după sine multe îngrădiri și o decisiune parlamentară opri tractarea acelor sujete, care erau adresate în contra bisericii.

Pe la mijlocul evului se urcă influința scenei italiene precum și aceea a celei antice. Am menționat deja, că *Jodelle* a scris o tragedie. »*Cleopatra captivată*,« care s'a reprezentat dinaintea regelui Henric II. Piesa este lipsită de orice

cuprins dramatic și grămădesce la fraze. Cu mult mai caracteristică este comedia sa »*Eugène*« Suetul este luat din italienește, persoanele au însă caracterul contimpuranilor francezi. Eroul este un abate, care trăiește de la biserică, dar care nu este nimic mai puțin de cât bisericos. Centrul întregului îl formeză un adulter.

Un alt amic a lui Ronsard scris o comedie: »*Recunoscuta*,« o menționăm, fiindcă tratésă aproape tot același sujet ca și »*Lucia de Lamermoor*« de Walter Scott.

Cătră finea secolului scris *Pierre de Larinay*, care traduse un șir de comedii din limba italiană. Sub Henric IV. și Ludovic XIII. începu a se retrage încetinel influința italiană, și tot așa de încetinel ajunse la domnia influința spaniolă; dar pretutindenți era acompaniată de vederile anticității. Talentul care avea să-și capete cel mai puternic impuls din Spania a fost *Pierre Corneille*. Cu el se începu o nouă epocă a dramei franceze.

PARASITUL

SÉU ARTA DE A TE FACE FERICIT.

Comediă în 5 acte după SCHILLER

de Laurian Luca.

(Fine).

Scena 3.

Precedentii, Narbone.

Narbonne. Selicour aici la D-vostă! Ei, ei, mamă dragă! D-ta mi-l subtragi de la lucrări întehitoare, — el are să împlinescă ceva foarte grabnic, și d-ta îl rețini cu lucruri nefolositoare

Mad. Belmont. Ei fiul meu nu te supăra așa tare!

Narbonne. Ce va să se alégă din tema care atăta-i de întehitoare și de lipsă?

Selicour. Tema-i gata. Aicea-i!

Narbonne. Cum e și gata?

Selicour. Și încă să credeți, că n'am cruțat nici timp nici ostenelă.

Narbonne. Dar cum e cu puțință? —

Seliconr. Abusurile de sub administrațiunea de mai înainte foarte adesea mi-au apăsât sufletul. — N'a putut să le trec numai cu vederea și se stau nepăsător. — Cele ce nu-mi plăceau, și cugetam că poftesc îmbunătățire, le-am pus pe hârtia și așa se întâmplă, că lucrarea cu care m'ați însărcinat adineoarea o am făcută încă de demult. — Și nu mi-ar fi lipsit nici curagiul de a eși cu acea în public, decât de sine guvernul nu ar fi venit la cunoștința lor și decât în persoana D-vostă nu ar fi ales un bărbat care să aducă toate éraș în rând. — Acum e timpul cel mai potrivit să es în public cu acele hârtii — N'am avut de cât să aduc în rând foile, cea ce s'a întâmplat în puține minute.

Mad. Belmont. Veți fiul meu? Acum cred că pot fi mulțumit pe deplin. — D-nul Selicour și-a împlinit dorința înainte de ce ar fi cunoscut-o — și-a lucrat pe mână numai din întâmplare fericită.

Narbonne. Cu bucuria ved d-le Selicour că suntem înțeleși. Aide încă în séra asta voi trâmite lucrarea la locurile mai înalte.

Selicour. (la o parte.) Tote merg bine. Acum trebuie delăturat acel Firmin ce-mi stă în costă (tare.) Ertăți d-le Narbone! mă dore că trebuie să vă vorbesc — dară trebuie să mă tem că acusa de ađi dimineță a d-lui La Roche va fi făcut ceva impresiune —

Narbonne. O nici pe departe.

Selicour. Eu mă temeam. Din toate cele vădute mi vine să cred că acel la Roche umblă să-mi surpe postul pentru altul.

Narbonne. Cum?

Selicour. Tot déuna am avut bune gânduri față de d-nul Firmin, dar trebuie să vă mărturisesc, că acum încep a mă desamăgi, și a nutri prepusuri.

Narbonne. Cum? dora chiar astăđi mi-ai lăudat sinceritatea și anima sa cea bună.

Selicour. Da, dar incredera încă are margini! Eu mă ved încunjurat de inimi, din toate părțile mi se pun curse.

Narbonne. D-ta ești nedrept față de d-nul Firmin. Eu îl cunosc mai bine și stau bun pentru el.

Selicour. Aș dori să pot cugeta și eu asemenea despre el.

Narbonne. Nemulțămirea necredincioasă a acestui La Roche negreșit că trebuie să te faci prepuitor. Dar decât ai chiar o umbră numai de indoielă asupra d-lui Firmin și se va da ocaziune să-ți recunosc greșala.

Selicour. Cum așa?

Narbonne. Și el va fi aice nu peste mult.

Selicour. D-nul Firmin aicea?

Narbone. Da aicea. Nu m'am putut mai mult răbda. L'am cercat eu insumi. —

Selicour. L'ai cercat! Minunat!

Narbone. El dimpreună cu fiul său va cina în astă seră la noi.

Selicour. Va cina — fiul sen! Minunat!

Mad. Belmont și Șarlota. Carol Firmin?

Narbone. Tinerul ofițer, a cărui merite mi le-ai lădat atât adeseori. Am invitat la cină pe tată și pe fiu.

Mad. Belmont. Eu-i voi primi cu cea mai mare plăcere.

Narbone. (Cătră Selicour.) Cred că nu veți avea nimic în contra.

Selicour. O mă rog — chiar din contră!

Mad. Belmont. Eu încă înainte, voiesc bine tatălui pentru fecior. Dar Șarlotta noastră ce dice la acesta.

Șarlota. Eu bunică, — eu sunt de o părere cu d-ta.

Narbone. Vă veți putea înțelege dară cu anima deschisă.

Selicour. O nu-i de lipsă — de loc nu. Decă trebuie să mărturisesc, eu tot deună am ținut pe d-nul Firmin de cel mai de omenia bărbat, și decă am fost numai un moment nedrept față de densus, cu bucuria 'mă recunosc greșala. Eu din parte-mi sunt convins că el mi-e amic.

Narbone. A și dovedit'o! El totdeuna vorbesce cu respect de d-ta. E drept că abia astăzi am început al cunosce, dară de sigur el merită. —

Selicour. (cădându-i în vorbă.) Tote laudele ce după cum știți i le-am făcut odinioară. — Așa sunt făcut. Anima mea e străină de maliția.

Narbone. El intrunesc un cap sănătos cu o animă escelentă, și nici un bărbat nu pôte fi mai puțin atăcat de omeni ca el. Ce! el ar fi în stare chiar să lase altuia meritul ce ar compete lui. —

Selicour. Așa credeți?

Narbone. Da, el e în stare la așa ceva.

Mad. Belmont. În acesta tinerul Firmin nu sînăna cu tatăl său.

Șarlota. Da el e un poet tiner infocat, ce nu scie de glumă.

Selicour. El lăsa-ar meritul lucrărilor sale altora?

Șarlota. O mă indoiesc foarte.

Narbone. Eu iubesc acest foc în un june ostaș.

Selicour. Da, da negreșit.

Narbone. Așezați fiecare la locul său potrivit ambii ar aduce folose neindoite.

Selicour. E foarte frumos, că știți căuta astfel bărbații de merit!

Narbone. Acesta-i detorința mea (vorbesce cu lică-sa).

Selicour. Așa e. (cătră Mad. Belmont la o parte). Un cuvânt madamă — va crede pôte cineva că a avea m'ai subtras de la ocupățiunile chiamărei mele. Decă se va cânta dară în astă seră poesia mea, vă rog nu-mi dați numele pe față!

Mad. Belmont. Decă așa-ți place bine.

Selicour. Ei — imi pică ceva în minte. Cum? decă pentru mai mare incredere aș însărcina pe ore careva din societate să se deia de autorul aceleia. —

Mad. Belmont. Ce? Ai potea lăsa d-ta lauda altuia.

Selicour. Eh aicea e o bagatelă! (intră ambii Firmini).

Șarlota. (Vedându-i voiósă). E-tă-i că vin!

Scena 4.

Cei de mai nainte și ambii Firmini.

Narbone. (intempându-i.) Ce mult vă aștept d-nii mei, Pofțiți numai apropiati-vă! Fiți bine veniți! Aicia-i d-le Firmin mama mea și aicea mi-e fica. — D-vóstră nu sunteți străini în familia mea.

Mad. Belmont. (cătră Carol Firmin). Nici n'am gândit că o să te ved aici la Paris; e foarte plăcut când omul întâlnește așa pe neasceptate pretenii dorii.

Carol. Acestă numire mi-e pré pretiósă (cătră Șarlota). Aiți părăsit pe mătușica?

Șarlota. Da d-le Firmin!

Carol. Mi sunt nesce țile neuitate cele petrecute în casa aceleia. Acolo am avut mai întâi fericirea d-șoră. —

Narbone. (cătră Fermin tatăl). Să lăsăm pe tinerii să-și renoiască cunoscintele. — Ei d-le Firmin aici i Selicour!

Selicour. (cătră Firmin). Da cu drept — eu sum — nu vă pot spune cât sum de bucuros, că vă ved introdus la d-l Narbone.

Narbone. D-vóstră ambii sunteți bărbați ce vă bucurați de dreptate (cătră Firmin). El are ceva la inimă aș dori să vă dați desluciri imprumutate d-nii mei!

Selicour. Dar nu, o nu, d-l Firmin mă cunósce de amicul său.

Narbone. Și poți fi secur, că și el e al d-tale. 'Mi plăcea să fi auđit cu ce căldură, ți-a luat astăzi partea. Acel La Roche de bună sémă erăși. —

Selicour. Dar ore ce pe astă lume îl inferbentă atât de tare pe acela în contra mea!

Narbone. O mărturisesc că mie nici de cum nu-mi vine la socótă acest La Roche. Eu cel puțin mi-am căștigat părere rea despre caracterul lui.

Firmin. Scusați, îi faceți nedreptate. Astăzi am vorbit contra lui, acum însă trebuie să-l apăr.

Selicour. A nu e de loc de lipsă. Eu îl prețuesc, îi cunosc inima cea bună, îi cunosc gărgăuni. Și apoi de m'ar inegri la totă lumea, numai la d-ta se nu aște credemént. D-vóstră vedeți că cërta ni-e complanată, nu mai este lipsă de nici o deslucire.

Mad. Belmont. Ei nu pofțiți a cuprinde loc d-nii mei?

Selicour. (cătră Carol). Poesia e deja predată.

Carol. A avea?

Selicour. E la maica și nu i-am retăcut nici pe autor. (ducând la o parte pe Mad. Belmont). Știți ce am făcut?

Mad. Belmont. Ce!

Selicour. Tinerul Firmin — precum știți se ocupă cu poesia —

Mad. Belmont. Da! Și!

Selicour. L'am recercat să se deia de autorul poesiei. El s'a in voit bucuros.

Mad. Belmont. S'a in voit? O cred și eu!

Selicour. Să nu mă dați cumva de minciună!

Narbone. Dar până ce vor veni ceialalți óspeți iu-

bită mamă să căutăm ceva petrecere. La joc nu vă invit, ne putem petrece altfel mai bine.

Firmin. Placă, porunciți numai!

Carol. Tóte depind de la madama.

Șarlota. Incă tot mai iubesci múșica d-le Firmin?

Narbone. Ei da tu nu cânti rău draga mea. Să te aușim! Nu ai cumva ceva nou, cu ce să te produci?

Carol. Dēcă d-sórei nu-i va fi cu greu. —

Șarlota. Chiar acuma mi să predeteră nisce strofe.

Narbone. Bine, eu până atunci cu permisiunea d-vóștră voi ceti memoriul amicului nostru.

Selicour. Dar ne vom conturba d-le de Narbone!

Narbone. A nici de cum! Eu sum datat a lucra și in cel mare sgomot, și apoi aci e vorba numai de cetit (se duce in partea opusă unde să aședă)

Selicour. Totuși dēcă vi-ar fi cu plăcere. —

Narbone. O nu, ertare! Nu să mai póte amána, nici pe un moment. Datorința e mai pe sus de tóte!

Mad. Belmont. Să-l lăsăm in pace, dēcă așa voiesce, și să ne căutăm de cantecele nostru (Toți să aședă, Șarlota la capăt, Mad. Belmont lângă Șarlota, Selicour intre Mad. Belmont și Carol. lângă acesta Firmin tatăl).

Șarlota. Melodia după cum mi să pare e bine alésă.

Mad. Belmont. Autorul nu-i departe il vęd și fără ochilari.

Selicour. (incet cătră Mad. Belmont). Nu mă trădați! (cătră Carol Firmin). Acésta țintese la d-ta bunul meu amic!

Șarlota. De d-sa? Cum?

Firmin. E drept Carol? tu să fi. —

Selicour. El e autorul.

Șarlota. (cătră bună-sa). Cum d-l Firmin să fiă autorul!

Mad. Belmont. (tare). Da! — (in secret). Nu numi cumva pe autorul adevărat. —

Șarlota. Pentru ce nu?

Mad. Belmont. Din cause! (cătră Selicour). Nu voiesci să acompaniezi pe Șarlota.

Selicour. O, da cu plăcere.

Firmin. (năcăgit cătră fiul său). De secur éráș vre-o lucrare pripită — nu cred să —

Carol. Dar ascultă tată mai întâi și apoi judecă!

Șarlota (cântă).

La isvor ședea copilul
In cunună flori legând,
Și duios de val răpite
Le privea in jos fugind.
»Așa curg și-a mele țile
Ca isvorul neincetat
Și juneț' așa dispore
Ca cununa ce-am legat.»

Mad. Belmont. (Căutând la Selicour.) Inceputul promite mult.

Selicour. (arătând pe Carol Firmin.) Complimentul com-pete d-sale.

Mad. Belmont. Bine, bine, mă pricep!

Firmin. Idea e tot comună.

Carol. Dară adevărată.

Narbone. (In partea opusă cetind operatul.) Introducerea e fórté bună, îndată chiar la inceput, stărnesece atențiunea.

Șarlota. (cântă éráș.)

„Nu întreba de ce in slórea
Vieții mele eu jelesc;
Tot se bucură și speră.
Când frunzele inverdesc!
Dar aceste mi de vocei
A naturei retređite
Nu sterness in al meu pept
De cât torture cernite!«

Mad. Belmont. E răpitor!

Selicour. (Cătră Carol Firmin.) Veđi cum te admiră toți.

Narbone. (cetind.) Desvoltarea e minunată și de tot potrivită. D-le Firmin te rog vino cetesece alătura cu mine! (Firmin trece la ministru și cetesece peste umărul lui cel stîng.)

Mad. Belmont. Te duce in estas!

Selicour. (pășind cătră Narbone.) Eu am, se înțelegé mult, fórté mult să mulțamesc d-lui Firmin! (Se aședă éráș intre Carol Firmin și Mad. Belmont fără ca să pėrdă din vedere cealaltă grupă.)

Șarlota. (cântă éráș)

Ce folos ce bucuriă
Mă aduce mândrul Mai?
Numai una-mi póte aduce.
Fericirea mea de rai.
Cu infocare mă intind brațul
După idealu-mi scump,
Dar cu animă măhniță
In veci nu pot să-l ajung!«

»Vino jos plăpândă dină
Lăsați falnicul castel!
Mândrul câmp ce flori produce
Tóte pe sin țile aștern.
Pădurea de cânt răsună
Isvorașul curge lin!
Loc allam și 'n o colihă
Două animi ce iubim!«

Mad. Belmont. Ce pătrunđător e finitul! Draga copilă e eșită din fire!

Șarlota. Da, fie făcută de ori cine, ea purcede din o animă ce cunoșce amorul!

Selicour. (Inchinându-se Șarlotei.) Acésta-i o laudă lingușitoare.

Carol. Ce? El mulțamesce —

Selicour. (Intorcându-se repede cătră Carol.) Nu-i așa scumpul meu amic?

Mad. Belmont. Sunt cu totul răpită!

Selicour. (Să plēcă cătră Mad. Belmont.) Bunătatea d-vóștră madamă!

Carol. Dar ce talmăcélă e asta?

Selicour. (tot așa repede érá cătră Carol.) Ei, nu țiam spus, d-ta ai reportat cea mai strălucită cucerire.

Carol. Mă țini dóră de nebun!?

Narbone. Lucrarea e minunată! escelentă!

Selicour. (cătră Firmin tatăl.) Veđi eu m'am ținut tare de ideile d-tale.

Firmin. (zimbind.) Da, o cred și eu.

Șarlota. Nu sciu căruia din acești doi domni —

Selicour. (cătră Șarlota arătând pe Carol.) Un prea plăcut triumf pentru autor.

Narbone. (adunând hărtia.) Un adevărat cap de operă, aievea.

Selicour. (se închină lui Narbone.) Prea multă onoare!

Mad. Belmont. (repețesc strofa ultimă.)

„Pădurea de cânt resună,

Isvorașul curge lin!

Loc avem și 'n o colibă

Două animi ce iubim.“

Frumos! încântător! Cine i s'ar mai pute opune? — Selicour stăm pe acea: mâna Șarlotei e a d-tale!

Carol. O! Ceriule!

Șarlota. Ce aud!

Narbone. (sculându-se.) Cunosc puține lucrări așa escelente — Selicour d-ta ești ambasador!

Carol. D-deule!

Narbone. Fi sigur! Eu voi solicita denumirea d-tale: Cine a scris trebuie să fie un bărbat prea drept, un bărbat de geniu!

Selicour. Dară ertați — nu știu decât voi putea să primesc — eu sum indestulit cu sârteea mea de astăzi și —

Narbone. D-ta trebuie să renunți la toate când statul are lipsă de D-ta.

Selicour. Puteare-aș cel puțin să iau pe d-nul Firmin de Secretar.

Firmin. Cum? pe mine? pe mine de Secretarul d-tale?

Selicour. Da d-le Firmin! mi ești foarte de lipsă.

Carol. Ei da o cred și eu!

Narbone. Vom vedea la timpul său. Dar muzica cum a reușit?

Selicour. De minune! D-șora Șarlota a cântat ca un ânger.

Scena 5.

Michail și Precedentii.

Michail. Societatea e adunată în sală.

Narbone. Fi bună scumpă mamă, mergi de îi primesce. — Eu într'acea voi să espedez această acum, îndată. (Încet către Selicour) Caută a câștiga simpatia ficei mele, și cu bucurie te voi primi de fiul meu. — Încă odată! Lucrarea e escelentă, și așa da mult să o fi compus eu însum (ese).

Selicour. (Către Carol.) Ei acum folosescete de triumf d-le Firmin! — (către Șarlota) Junele nostru amic știe primi prea bine toate complimentele.

Șarlota. După frumoșele lucrări ce am văzut dela el, n'aș fi crezut, că are lipsă să se împodebescă cu pene străine.

Selicour. Numai o plăcere d-șora mea. — Dar societatea ne așteaptă —

Firmin. (către fiul său.) Ei tu ai secerat laude nesfârșite! (Selicour dă brațul Șarlotei.)

Carol. Da, mă pot fâli.

Mad. Belmont. (către Selicour.) Bine, prea bine! condu d-ta pe Șarlota. În toate e fără sémân! — El e un bărbat încântător! (și ofere brațul lui Firmin.)

Selicour. (arătând pe Firmin.) Acestui domn compet laudele nu mie, — și într'adevăr nu știu cum mi s'ar atribue mie — totul ce sum, totul ce fac e meritul lui! (es.)

Scena 6.

Carol (remânând singur înapoi.)

Neliniscea m'ar trăda. — Trebuie să-mi iau curajul înainte de ce le-aș urma. Și într'adevăr avui eu răbdare să

sufer toate-astea? Minunat triumf! În bațjocură 'm făcureă complimente. Nici o îndoelă îl țin pe el nu pe mine de autor. Eu 's nebunul lui, și el 'și pôte ride de mine, căci lui mișelul i să dă totă onorea.

Scena 7.

Carol, La Roche.

La Roche. Ți veți pe d-l Firmin! — Așa singur singurel — toate merg precum să vede după dorință.

Carol. O de minune!

Ea Roche. Și eu am bună speranță!

Carol. Selicour stă în mai mare vedă ca ori când altădată.

La Roche. Cum așa! ce va să țiecă asta!

Carol. Nu este cap mai isteț, un bărbat mai brav și onest ca d-nsul!

La Roche. E posibil? Dar ce-i cu tema atât de însemnată și grea, cu care a fost însărcinat și la care se pri-cepe ca vițelul?

Carol. Tema e gata.

La Roche. Dute, nu vorbi!

Carol. Creți, nu creți, acea e gata.

La Roche. Ți bați joc de mine! Acea-i cu neputință!

Carol. Un cap d'operă, de stil și conținut.

La Roche. Nu-i cu putință ție ție!

Carol. Eu ție-ție spun că e așa! Tema prelucrată e cetită, admirată și chiar acum se espedeză.

La Roche. Atunci trebuie să și-a năimit un drac în-tr'ajutor.

Carol. Și postul de ambasador!

La Roche. Ei postul de ambas —

Carol. Il obține d'impreună cu mâna domnișorei!

La Roche. Ea nu-l pôte suferi.

Carol. Și ea va concedé.

La Roche. Ambasada dimpreună cu mâna d-șorei! Nu, la toți dracii! Acea nu s'ar pôte! Nu-i ertat să s'ar pôte! Cum? ce! Acest șarlatan, acest ștregar nerușinat se câștige resplata, ce se cuvine numai meritului. — Nu pre sufletul meu! Acea nu putem erta noi, noi ce-l cunoșcem. E contra conștiinței noastre; noi încă am fi vinovați la ceriu și la omeni, decât am suferi una ca asta!

Carol. Îndată mă duc la maica bătrână și-i deschid ochii cu privire la poezie.

La Roche. Cu privire la poezie — ei acea pôte câștiga favorul bătranei; dar gândesci că ministrul se lasă amăgit cu așa bagatele. — Nu domnul meu. Acel memoriu trebuie să e atât de escelent, de a răpit anima ministrului, care cine știe de unde la vrăjtit — el nu l'a făcut! Jur pre ceriu că el nu e, și nici când n'a fost în stare la așa ceva. Toate farmecile, totă vrăjitoria lui nu stă de cât în apucăturile viclene. Trebuie dar să-l atacăm cu armele lui proprii. — Pre calea dreptă nu ne merge. — Să căutăm dar alte căi. — Stăi 'mi plesni ceva în minte. — Da așa va merge — ne va succede negreșit, — dar iute — plăcă iute, să nu ne alle aici la olaltă.

Carol. Fi cu băgare de sémă d-le La Roche! Te rog gândesce-te ce-i pus în joc!

La Roche. Onorea mea încă e pusă în joc amicul

meu, și crede-mi nu-mi zace mai puțin la animă ca d-tale amorul. — Plecă! Iute! Vei auzi mai încolo de pașii mei.

Scena 8.

La Roche singur.

En să vedem! — El tot-deuna cerca să găsească slăbiciunile superiorilor săi ca servind aceluia să se facă indispensabil. — Încă astăzi dimineță vorbind cu servitorul — mișelul e o gură de pește, acela mi spuse că ministrul l'a însărcinat să conducă o chilă în suburbii. — Eu nu presupun nici un reu; dară să cerc d'or' lui putea — Dar tăcere! Ță-l chiar vine!

Scena 9.

La Roche, Selicour.

Selicour. (fără să-l observe.) Tote merg după dorință, și totuș nu sunt cu totul scutit de griji. — Încă n'am la mână nici postul nici mirăsa și ță că-mi stau în cōste fiul și tatăl disputându-mi meritele, și amerințându-mă în tot momentul cu despoierea de ambele. — De m'aș putea scăpa și de ei — Însă cum! De ministru nu mă pot apropia. Acești omeni cari umblă pe calea oblă nu se pot resturna prea ușor — Ei de aș descoperi vre-o slăbiciune, de aș găsi vr'un secret care să mă facă indispensabil ministrului! —

La Roche. (la o parte.) Fōrte bine! mi pică chiar în cursă.

Selicour. Ah! en veđi d-nul La Roche.

La Roche. Da eu sunt, și eu vin d-le Selicour. —

Selicour. Ei ce voiesci?

La Roche. Să-mi recunosc negliobia. —

Selicour. Aha!

La Roche. Care nici că mi-a ajutat ceva. —

Selicour. A, prea bine! Căci reutăcioasa-ți limbă se vede, s'a fost conjurat să mă prăpădescă.

La Roche. Durere într'adevăr e așa, și chiar de aceea am prea puțină speranță, că me vei erta.

Selicour. Aha! așa stăm dară? Incepem să fim mai plecați?

La Roche. La frumosul post, ce mi-l promite-ați mai odinioară se înțelege că nu mai pot avea nici o speranță. Dar pentru vechia noastră amicitia, barem cruță-mă nu mă strica întru nimica.

Selicour. Eu să-ți stric d-tale!

La Roche. Da nu face așa ceva. Aibi milă de un nemernic!

Selicour. Dar —

La Roche. Și de ore-ce să află ore cine care se întrepune pentru mine la ministru. —

Selicour. Așa! ai pe cineva! și cine-i acela?

La Roche. O damă la care m'a îndreptat camerierul Michail.

Selicour. Camerierul Mihail? Așa! cunosc pe acest Mihail?

La Roche. Nu mult. Dar fiind-că nepotul lui e cel ce mă alungă din post, dēnsul voiesce să-mi facă bucuros o plăcere —

Selicour. Dama de sigur e vre-o consăngēnă de a ministrului?

La Roche. Să dice că e de o frumseță rară, — și apoi el caută în suburbii o căsută —

Selicour. Bine, bine! Astea nu se țin de mine să le știu. — Și cum să chiamă dama?

La Roche. Acea n'o știu.

Selicour. Bine, bine!

La Roche. Mihail vē pōte da deslușire.

Selicour. Mie? Cugeti dōră că atăta me interesează?

La Roche. Asta n'o ție.

Selicour. Eu nu întreb de aceea — Nu-mi frământ nici odată capul cu asemenea lucruri. — Măne voiesci să vorbești cu acea damă?

La Roche. Da dimineță!

Selicour. Se pare un mare secret. —

La Roche. (repede.) Da! da! de aceea te rog se rămână între noi.

Selicour. Bine, bine! Nimic mai mult. — Eu nu te voi strica întru nimic d-le La Roche! — Destinul meu e să-mi deoblig pe nemulțămitori. — De și ți-ai fost pus în gând să mă duc la ruină, eu tot te-am încă drag, și ca să veđi cât îți sunt de binevoitor îți dau cuvēntul, că voi face causă comună cu patronesa d-tale. — Da așa voi lucra — contēză numai pe mine!

La Roche. Ah! sunteți prea marinimos!

Selicour. Dar pe viitor să-ți fie de învățatură —

La Roche. O de sigur — veđi vedea —

Selicour. Destul. — Să ne avem bine.

La Roche. El a mușcat deja din mēr. El e ca și prins. Cu cât o scoți mai iute la cale cu înșelăciunea de cât cu omenia! (ese)

Selicour. Acum îndată la camerierul Michail! Aici e un secret de amor. Nici o întoială — (frecându-și mână.) Minunat! — Te țin în mână Narbone! Așa dară și tu ai slăbiciuni, acum eu îți sunt stăpānul! (ese.)

ACTUL V.

Scena 1.

La Roche. (vine.)

Ei încă șed la mesă. — Ministrul va eși acum afară. — Am venit tot într'un suflet. — Dar mulțămită ceriului am dat de urmă, știu tōte. — Te-am în fine în mână prietinel Selicour! Cu ministrul nu o puteai duce la cale, până ce era virtuos. — Dar D-đeu să-i binecuvēnte vițiile! Unde sunt secrete de tăcut, acolo ești cel dintâi de căștiți meritele! șarlatanul, flendrariul căștiță jocul. — El crede că prinde pe ministru cu vre-o slăbiciune. — Ce bucuria pentru obrăsnicia lui! — La dracu! la lucru! Noi suntem mai bine informați prietinel Selicour! Și nici nu visezi ce cursă ți se întinde — dar vine ministrul. — Curaj! Acum e timpul se dăm lovitura deciderōre.

Scena 2.

Narbone, La Roche.

Narbone. Ce ved? Țrăș d-ta vini să mă incomodezi, chiamându-mă afară.

La Roche. Acēsta să fie ultima noastră convorbire d-le Narbone, decă nici astădată nu vē voi putea convinge. — Pro-

pria d-tale onóre, precum și a mea pretind să-mi dați încă odată ascultare. Tóte încercările mele de până acum de a resturna opiniunea cea bună ce o aveți despre Selicour au reușit aceluia spre onóre, ér mie spre rușine. — nu mi-am pierdut însă speranța că în fine mi va succede al demasca.

Narbone. Asta merge prea departe! Răbdarea mi s'a gătat!

La Roche. Un singur cuvânt d-le ministru! — D-vóstră chiar acum cercați un cuartir în suburbiu? Nu-i așa?

Narbone. Cum, ce va să zică?

La Roche. Și acela-i destinat pentru o femeia, care dimpreună cu familia, să afle în cea mai mare miserie? Nu am drept?

Narbone. Cum? ce? d-ta ai cutezare să-mi urmăresci pașii.

La Roche. Nu vă mâniați domnul meu, eu am imitat numai pe amicul d-vóstre Selicour. El fu cel dintâi ce stórse astă diminéță de la servitorul d-vóstre astă faimă. El îndată a esplicat-o în mod ecuiyoc. — Eu din contră am cauze să cred cu totul contrariul. Pentru că vă mărturisesc, eu am stărui mai de aproape, am fost acolo, am vădut femeia, despre care e vorba — (ride). Ea are o etate considerabilă. — Selicour o ține de o frumsetă jună — O nu vă turburați. Vă rog chiămați-l numai! Ascultați-l până în capăt și decă nu-l veți descoperi de un șarlatan, atunci preste tótă viața mea voiesc să rămân un mișel. — Eită-l vine, voi să-i fac loc, ca să vă puteți convinge îndată (ese).

Narbone. Ce om turbat! Cât de tare îl orbesce patima! Cum? Selicour ar putea — nu, nu, nu, nu, acea nu se póte! nu-i cu puțință!

Scena 3.

Narbone, Selicour.

Selicour (la o parte). El e singur! Acum mă pot folosi de ocaziune! De nu mă grăbesc acuma, să i mă fac folositor, atunci mă scóte din șeuă a cel Firmin. Decă-i posed însă o dată secretul numai am de ce mă teme, atunci e cu totul în mâinile mele.

Narbone. Chiar gândeam scumpul meu Selicour, ce să va dice la guvern despre lucrarea d-tale. — Eu am esperdat-o numai de cât, chiar acum se citește și nu mă indoiesc de loc că va fi prea bine primită.

Selicour. Decă a câștigat plăcerea d-vóstre, atunci tóte dorințele mi sunt implinite (la o parte). Cum să încep? Nu risic nemica, pentru că cauza e neindoită. Să o încep dară oblu de a dreptul. —

Narbone. D-ta pari pus pe cugete scumpul meu Selicour.

Selicour. Da eu. — eu mă gândesc, ce minciuni, — ce scornituri reutácioase e în stare să facă calumnia chiar și din lucrurile cele mai nevinovate!

Narbone. Ce înțelegi cu acesta?

Selicour. Caută să vi-o spun — nu pot mai mult tăcea. — Gurile rele cãrtesc contra d-tale. Vorbesc că — dar vă rog respondeți-mi la câte-va întrebări și ertați interesarei, amicitiei mele decă voi părea nemodest.

Narbone. Bine! întrébă! Voi răspunde la tóte.

Selicour. Decă pot da credémént servitorului d-tale cercați un cuartir în suburbiu?

Narbone. Fiind-că, o sci, da.

Selicour. Și aud că fórté în secret.

Narbone. Eu cel puțin până acuma am ținut tóte în secret.

Selicour. Pentru o femeia necă-ătorită. —

Narbone. Da.

Selicour. Care vi-e fórté (impedecându-se). fórté pretuită.

Narbone. Da o mărturisesc mă intereseză fórté.

Selicour. (în sine). El nu ascunde nimic, — lucrul dară e adevérat. Și doriti să incungiurați atenziunea publicului, nu-i așa? —

Narbone. Decă va fi cu puțință — da!

Selicour. Ah bine! pricep! Luerul e de natură fórté delicată, și lumea judecă așa réutácios. Eu însă vă pot servi.

Narbone. D-ta.

Selicour. Da vă pot servi lăsați-vé numai pe mine?

Narbone. Dară cum? cu ce?

Selicour. Eu vă procur ce vă lipsesce.

Narbone. Cum așa? ce fel?

Selicour. E deja câștigată! O căsuță retrasă, liniscită — simplă din afară și nesuspectă, — din lăuntru însă fórté delicat întocmită. Mobile, tapete după gustul cel mai prospét. — Un cabinet — ceresc și rápitor — prescurt unul din cele mai frumoșe budoare ce se pot afla aici în oraș.

Narbone. (în sine). Óre să fie avut drept La Roche (tare). Și ce causă secretă aș avea eu spre a conduce un asemenea cuartir?

Selicour. (suridénd). În cause, ce față de mine au să se țină în secret, sciu să-mi înfrén eu curiositatea. Dealt-mintrea recunósce-mé de un amic ori când gata spre servire. Nu e nimic ce să nu implinesc numai să vă facă plăcere. Ordonati ce póftiți, eu vă ascult, fără să mai ispitesc — Mă pricepeți?

Narbone. Pe deplin.

Selicour. Tóte trebuiesc făcute cu precauțiune. — Eu — e drept că dau mult pe moravurile bune. — Dar ce privesce acest punct — decă să delătură numai scandalul public — Eu merg în acesta póte prea departe — dar inima bună mă rápesce — și cea mai mare dorință a mea e să vă ved fericit. —

Scena 4.

Precedentii, Michail.

Michail. Chiar acum sosiră aceste epistóle.

Narbone. (cătră Selicour). Sună de bună semă despre d-ta.

Selicour. Cu permissiunea d-vóstre! Am nisee scripte oficióse ce nu sufer întârziere, ci trebuiesc espedate îndată. — Iute la lucru, — iute la desfătări. — Așa-s eu făcut. (ese).

Scena 5.

Narbone (singur).

Nu mă pot desmeteci din uimire. Acest Selicour — da, acum nu mă mai indoiesc — acest Selicour a fost nerușinatul complice, în mișelii al predecesorului meu. — Nu mă țin mai bun ca altii, tot insul își are defectele, dar a mă imbia cu

asemenea obrăsnicii! — Și acestui mișel am voit eu să-mi jertfesc fida, — cu acest trădător voiam eu să înșel statul? Din amiciția dăce că voiesce să facă ori ce pentru mine! Sunt amicii nostri cari ne lingușesc păcatele?

La Roche. (pétruns de veselie.) Țrăși sum dară om onest! Mi pot dară ridica din nou capul fără de sfielă!

Narbonne. Ți-ai ajuns scopul — ai demascat pe înșelător. Dar cum să-mi espic eu convingerea atât de probată?

CĂRTURĂRESA.

Scena 6.

Narbonne și La Roche.

La Roche. El numai cât se duse de aici. Ertat mi-e să ve întreb?

Narbonne. Și pe el și pe d-ta te-am judecat pe nedrept. D-ta mi-ai făcut un serviciu însemnat d-le La Roche și în fine am ajuns să-ți dau dreptate.

că spirit și talent nu locuesce nici când în animă stricată? Acest om pe care acum îl recunosc de un șarlatan mișel, încă astăzi mi-a prezentat o scriptă ce ar face onore și celui mai mare bărbat de stat. E cu puțință? Eu nu pot cuprinde — așa principii sănătoșe, atâta spirit la un caracter atât de desfrănat! Am trimis memoriul fără întârziere la guvern, și mă pot prinde că epistolele ce le-am primit chiar acuma, sunt

pline de laudele aceluia. (desface o epistolă) N'am spus'o! Chiar așa-i!

La Roche. Nu me pricep de loc! — Lucrarea dară e bună?

Narbonne. Escelentă!

La Roche. Atunci pun rămășag că nu el e autorul.

Narbonne. Cine să fiă dară?

La Roche. El nu-i pe sufletul meu; căci în urma urmelor mai de grabă aș fi în stare să-i recunosc inima de cât capul. — Decă am cerca — da chiar bine, am aflat! Trebuie să-mi succedă d-le Narbone. Numai să-mi stați și d-văstră într'ajutor — el însuș se va trăda. —

Narbonne. Cum așa?

La Roche. Lăsați numai pe mine — Etăl că vine! Stați-mi vă rog într'ajutor!

Scena 7.

Precedentii, Selicour.

La Roche. (desperat). D-șeul meu! Ce nefericire grozavă!

Selicour. Ce s'a întâmplat d-le La Roche?

La Roche. Ce schimbare într'un singur moment!

Selicour. Ce ai? ce însemnă acésta văetare, aceste suspine de spaimă?

La Roche. Sum ca lovit de trăsnet!

Selicour. Dar ce-i rogu-te?

La Roche. Acéstă epistolă nefericită, pe care o primi chiar acum ministrul a mână. (cătră Narbone). Mi-e ertat? Pot eu?

Narbonne. Spune tôte!

La Roche. El e nimicit!

Selicour. Penfru D-șeu!

La Roche. Și-a pierdut oficiul!

Selicour. Nu-i cu putință!

La Roche. Trist dară adevărat! Incă ceva mai nainte mi-a venit svonul; dar n'am voit să cred, ci am grăbit încóce, ca să mă informez în persoană și étă că acum o dovedesce chiar ministrul însuși!

Selicour. E adevărată dar acésta noutate inspăimântătoare?!

Narbonne. (afirmă cu un semn mut.

Scena ultimă.

Precedentii, Mad. Belmont, Siarlota, ambii Firmini

La Roche. Veniți madamă, veniți d-le Firmin!

Mad. Belmont. Ce s'a întâmplat?

La Roche. Mângăiați pe d-nul nostru. — Insuflați-i curaj la nefericirea sa.

Mad. Belmont. La nefericirea sa.

Șarlota. D-șeul meu! Ce-i asta?

La Roche. El și-a pierdut postul.

Șarlota. Mare D-șeule!

Selicour. Eu sunt tot așa de uimit ca și d-văstră.

Mad. Belmont. Cine a putut prevedea o asemenea nefericire!

Carol Firmin. (cu pasiune.) Așa se desprețuesce talentul, ér onestitatea e trădată în acéstă țără coruptă! Bărbatul

drept se cunoșce de atare numai pe o ți, și norocul favorizează numai pe cei nedemni.

Narbonne. (fórté serios.) Nu te grăbi june! Cerul e drept și orî mai iute orî mai târziu pedepsește pe cei vinovați.

Selicour. Dar spuneți-mi e cunoscută barem cauza acestei nefericiri?

La Roche. Durere o cunoșcem prea bine. Un anu-mit memoriu e vina la tótă nefericirea.

Firmin. (vîoi.) Un memoriu! (cătră ministru.) Acela póte ce v'am vęđut cetindu-l astăzi?

Selicour. În care chiar Guvernul e tractat cu o libertate, cu o cutezanță —

La Roche. Da! acela.

Selicour. Na étă veđi! Și n'am avut eu drept când am țiș, că nu e consult a spune tot déuna adevêrul?

Narbonne. Unde poruncesce datorința, acolo nu mai gândesc la nimica. Și orî care se fie urmările nici când nu mă voi căi de a-mi fi îndeplinit datorința cu scumpătate.

Selicour. Bine gândit! de bună sémă! Dar acésta vę costa mult, fórté mult!

La Roche. Și incă cu atâta nu e de ajuns. Urmările vin și pentru alți. Sę scie că ministrul fórté arareorî e autorul scriptelor care es de la oficiu.

Selicour. Ce-i? cum e!

La Roche (in sine). Nici o lovitură nu pică la acesta pe pământ!

Firmin. Explică-te mai chiar!

La Roche. Voiesc să scótă la lumină pe autorul ce a făurit acésta scriptă întępătóre.

Selicour. Așa? Și atunci și acela va căde cu ministrul?

La Roche. A bună sémă! E fórté de ingrigit.

Selicour. Ei bine, puțin mi pasă, eu n'am scris memororiul!

Firmin. Eu sum autorul.

Narbonne. Ce aud?

Mad. Belmont. Ce? D-ta d-le Firmin?

Firmin. Da, eu sum și mă laud cu acela.

La Roche. (cătră Narbone). Nu vi-am spus?

Firmin. Laudele pentru acéstă lucrare bucuros le lăsam d-lui Selicour, dară nu și pericolul și răspunderea — până acum am tăcut, dar acum nu pot să nu mă dau pe față.

Carol. Drept! bine faci tată! Lucređi ca un bărbat de onóre. — Fi mândru de nefericirea d-tale d-le Narbone! — Tată-meu n'a putut scrie ceva ce sę merite pedepsă. O! inima-mi spune că acéstă întęmplare va fi isvor de fericire. Măna Șarlotei nu va cădea mai mult jertfă împrejurărilor — mărirea dispere și amorul sficios apucă curaj.

Mad. Belmont. Ce aud d-le Firmin!

Firmin. Scusați-l pentru infocata interesare; intręga lui animă erumpe în esprimarea simțemintelor!

Narbonne. Și astfel fie-care din d-văstră și-a trădat secretul. D-le Firmin, d-ta ești autorul acelu memoriu, așa dară e cuviincios ca al d-tale să fiă și renumele și resplata. Guvernul te denumesce de ambasador (toți îl privesc uimiți). — Da eu sunt incă ministru, și mă bucur că sunt, pentru că sunt în stare să resplătesc adevăratul merit.

Mad. Belmont. Ce va să țiică?

Selicour. (In cea mai mare perplesitate.) Ce am făcut!

Narbone. (cătră Selicour.) D-ta îți vești jocul trădat — Acuma te cunoscem prea bine, șarlatan de talent, și de virtute! Om fără de caracter, m'ai putut crede asemenea d-tale?

La Roche. In ce mod rușinos căuta el se esplice o faptă nobilă! Eu toate le știu din gura acelei femei. Acea femeie pentru care el vè plămăia închinări mărgave e o matronă bătrână morbosă, văduva unui ofiter plin de merite, ce și-a pierdut viața în serviciul patriei, și pentru care d-ta acum plătești datoria ce o are statul față de dânsa.

Narbone. Nimic mai mult despre acea, te rog, (cătră Selicour) d-ta vești că aici nu mai ai loc!

(Selicour se depărtă cu cap 'n pământ.)

La Roche. Mă pare rău de mișelul de el. Bine sciam eu că ura mea se va împăca îndată ce-i va merge în fum mărirea.

Firmin. (stringându-l de mână.) Fi pe pace. Vom cerca să-l mângâiăm.

La Roche. Basta și eu stau într'ajutor!

Narbone. (cătră Carol.) Tinerul nostru amic și a pierdut vioiciunea și-a amuțit! Eu am cetit în ânima d-tale scum-

pul meu Firmin. Suprinderei am să mulțămesc secretul d-tale, era tăcută și modestă la fericire dar dede sunet la nefericirea noastră!

Șarlota. (Să aruncă în brațele tată-său.) Bine, ne pricepem! Spereză toate de la iubirea tatălui său.

La Roche. Și eu aș putea jura că Carol Firmin e adevăratul autor al poeziei.

Mad. Belmont. E cu pulintă!

Șarlota. (cu o privire lăngedă cătră Carol.) Despre aceea nici odată nu m'am îndoit.

(Carol îi sărută mâna.)

Mad. Belmont. Dragul meu tiner modest! De secur ne va feriți fca!

Narbonne. Formeză-te după tatăl d-tale și cu bucuria te voi primi de fiul meu! (jumătate cătră actori jumătate cătră public) Astădată meritul a reportat victoria. — Inșă nu tot-deuna e așa. Ițele minciunei incungiură și pe cel mai bun; onestul n'o pôte scôte la cale; mediocritatea tărietore o duce mai departe, ca talentul inaripat; aparința stăpânesce lumea, și dreptate alli numai pe scenă.

(Cortina cade.)

Bolintineanu ca poet.

de Virgiliu Popescu.

(Continuare.)

V. Poememe epice mari.

Epopea (epos) de comun are de obiect fapte mărețe extraordinare, care luându-se mai adese-orî din timpurile cele mai vechi, și eroii lor nefiind deplin cunoscuți, aceia pot fi înzestrați cu caractere după plac, declarați de aleșii țeilor său chiar și de ței, li se pot atribui fel de fel de fapte mărețe, miraculoase. Așadară în epopeă, nu aflăm evenimente, fapte constatate istorice, ci pre basa câte unei întâmplări, unei tradițiuni nesigure fictive ni se presintă idei, adevăruri eterne imprimate în sufletul popórelor. — Aceste adeseori se personifică în tipuri persóne, ce represintă religiunea națională a respectivelor popóre d. e. în Eliada la Greți, în Kalevala la Fini-Suomi, în Purane la Inđi, în Messias Paradisul pierdut, Divina Comediă la Creștini; nu arareori în eroi mari, fabuloși naționali cărora li se atribue fapte extraordinare supranaturale d. e. în Iliadă, Odiseă, Kalevala în Purane, în Șah Name, în Eneidă, în Nibelungen, la noi în Traianidă, Negriadă, Florinta.

Mai sunt și alte soiuri de epopee: romantice, cavalaresci ca: Orlando-Furioso, Gerusalemme liberata, altele comice ca Eneida travestită de Blumauer, altele eră fabulice ca Reinecke Fuchs ș. a.

Enarațiunea poetică, nu-i de cât epopeă în miniatură și încă câte odată nu numai cu privire la estensiune, ci și la obiect, și atunci se pôte numi epopeă mică. Aceste nu se deosebesc de cele mari decât prin lipsă episódelor.

Bolintinean are trei poeme epice mari, două enarațiuni poetice Andrei și Sorin și o epopea Traianida.

I) Enarațiunile poetice.

a) Andrei său luarea Nicopolei de Români.

Materia acestei poeme încă e luată din timpurile glorioase a le lui Michai Vitézul.

Partea I.

I. Introducere frumoasă.

II. Andrei pléacă la óste, căci serac fiind prin arme voiesce să-și câștige avere și nume ca să fie demn de iubita sa Maria, înainte de plecare și ia adio. Ea îl rogă, îl conjură să nu plece, căci la reîntórcere nu va afla de cât negrul ei mormént.

III. Căpitani sunt adunați în giurul focului și se veselesc închinând pentru victoria de mâneți. Ostași unii și spală armele alții și grigesc caii unii dorm visând la lauri, alții cântă, suna din fluer învêrtesc hora!

IV. Andrei e între ei și gândesce la Maria.

V. În celate pașa cu ai săi dorm toți linisciti. Pre sinul lui dorme liniscită o sclavă frumoasă.

VI. În o chiliă retrasă ședea a lena pre pat fiica pașei, la piciórele ei era o sclavă tinéră care luându-și mandolina în mână îi cântă. — Cântarea ei măreșce melancolia, intriștarea Bulbulei. O intrébă ce-i lipsesc? De ce lăcrimeză? De ce de câteva ȓile nu sură în tambura, nu ese din casă? Bulbula inșă nu-o aude gândul ei sbóră airea.

VII. Eșind cu sclavele la preâmbulare ea fusese prinsă de ghiauri, și dusă în tabera hatmanului Andrei. — Acesta eliberându-o o conduse erăș în cetate. Dar tipul lui Andrei a ramas de atunci neșters în anima Bulbulei. Cătră densus ă sboră necontentit gândirea, suspinul.

Partea II.

I. În diori trețindu-se Ali ordonă să se ucidă toți robii ghiauri, apoi chiamă la arme pre Timarioto, Delii, Tapcii, Eniceri. —

II. Filosofeză despre resbel, despre absurditatea aceluia.

III. Romăni atacă cetatea. Andrei în fruntea oștirea smăncesce pórta, apoi intră cu ai săi. Descrierea artistică a luptei din lăuntru cetăței. Dan spătariul călare întâlnește un june turc de care e atacat, dar vrënd să-l lovescă îi rănesce calul. Stan nu-și pierde prezența, cu o lovitură Turcul e așternut la pământ. dar atunci vine fără veste o săgătă și și spătariul cade jos.

Romăni turbați se reped spre casa de unde a venit săgăta, o iau cu asalt și sfășă în bucăți pe cadina săgătă-toriă. În capul unei strade stă pașa cu ai sei. Andrei îl atacă. Pașa vede cum cad doi fii ai lui, apoi cade și el, eră feta-i cade în robia. Turcii fug, sunt sdrobiți.

IV. Andrei aducându-și aminte de Bulbula merge spre serai. Acela ardea în flacări. Cadinele plăpânde, gingașe fug desplătite, desculțe prin néua, soldații le persecută le prind Andrei îi opresce și îndemnă să cruce a lor slăbiciune.

V. Declamări lyrice fórte frumoșe despre femeia.

VI. Andrei gândesce la iubita sa Maria.

VII. Bogat, fericit cu renume se reintórce în Moldova însoțit de un june rob negru.

VIII. Să apropiă de casă, prin umbrele nopții vede de parte lumină picătorie în vechia-i cetate.

IX. Ajunge și vërsând o lacrimă dulce intră în cetate. Apoi grăbesce cătră locuința sa. Bëtrână lui mamă îl întem-pină cu imbrătoșeri, sărutări, cu cuvente dulci.

X. Tăcerea și umbra domnesce în cetate. Andrei eșă să strecoră prin stradele cunoscute, să opresce dinaintea casei Mariei.

XI. Aude musica, lumina străbate din casa Mariei de parte. Andrei stă pe gânduri, își aduce aminte de cuvintele ultime a le Mariei: »că vëntul va geme pe pétra-i negrită.« Apoi să apropiă de casă privesce pe feréstră și îngălbinesce. În sală jucau își petreceau tineri și june. Intre ei era și Maria cu flori coronată. Alătore stetea tinerul ei bărbat.

XII. El intră în sală, să apropiă de Maria, copleșit de durere îi șoptesce: »Mariă, Mariă de ce m'ai vëndut?« »Ce țici? nici o dată eu nu te-am vëndut!« Andrei nimic cad la pământ.

XIII. Pe o stradă a Iașilor trece un convoiu de junii cu cai ageri; le urma un car cu Maria și nunele mari. Dară de o dată să opresc, întâlnesc un conduct fúnebral, urmat de un june rob negru. Mirésă privesce și cunósce în mort pe Andrei

XIV. Intr'o sərbătóre mergënd la morméntul lui Andrei o cétă de tineri și fecióre allară aci pe un arab fără de vieță... era Bulbuli. Materiă frumoșă lucrată fórte frumos. Necredința Mariei, constanța lui Andrei, alipirea sinceră a Burbutei sunt descrise cu penă de maestru.

b) Sorin seu tăierea boerilor la Tergovesce.

Prolog.

Medicul Herman singur înainte unei candelă mediteză asupra sórtei ei. Intră Sorin fiul lui adoptiv palid. Herman îl întreabă de cauza intristărei. La început se trage, să imbiă, dar apoi îi spune că e inamorat de Fiorița fca Vodei Mircea.

Herman mediteză asupra sărăciei amorului de femeia, apoi dogenindu-l cum își pôte cugeta la amorul unei domnițe ca Fiorița. îl îndemnă să-și iubescă patria să aducă folos aceleia.

I. Fiorița.

Ea era aședată pe erbă în grădina castelului, la peciórele ei stetea Sorin. — Ei convorbesc cu duioșă. Pe acésta lume nu mai este loc pentru el, de aceea voiesce să-și ia de la Fiorița rēmas bun pentru tot déuna.

II. Misterul.

Ghinea Vistieriul mediteză singur.

Erī era sērac desprețuit, astăđi cărmuesce o țeră, are aur, are potere, erī toți îl striviau în picióre, astăđi sunt mândri că pot vorbi cu densus, erī nici nu se uitau la el, astăđi toți îl invidiază... Vēđendu-și apoi fața slută în oglindă, să plange, dar apoi eră să indetulesce cu dreptatea Provedinței, care nu l'a putut dota și cu noroc și cu frumsete, ci ca să țină armonia în lume l'a sluit pe el.

III. Ghinea Domnu Mircea.

Mircea vine și după ce-l conjură se serve secretul, îi spune că pe tatăl său l'au dus la mormént mai mulți dintre boeri cu un fel de apă, ce adórme, dară nu omóră. Desgropându-l apoi l'a aflat în cosciug cu fața în jos, semn că a avut mult să se lupte până și-a dat sufletul. Acum voiesce să-și resbune. Doispredece boeri au să pieră pe séră la nuntă. — Ghinea folosesc ocașiunea și propune să se ucidă și Sorin și Filip, cari ar fi conjurați dimpreună cu alții, să-i răpescă tronul. Mircea orbit de Grec, și de frică, dă Grecului cređemént și-l prevede cu deplină putere.

IV. Smaralda.

Sorin rătăcea în jurul castelului domnesc, gândurile îl frământau de o dată se opresce la riu, dar când voesce să se arunce în apă, o voce dulce tremurândă îl strigă pe nume: era Smaralda ce auđind despre măcelul ce avea să se întem-ple de cu séră a venit să-i vestescă, și să-l facă precaut. Smaralda încă era o orfelină de o frumsete rară crescută dimpreună cu Sorin la curtea domnescă. Ea îl iubea cu foc. — Sorin îi mulțamesce rece: pentru el e tot una, vieța lui și așa nu mai are nici un preț. Apoi îi spune cum iubece pe Fiorița fără sperare, că pe séră prin nuntă i se dă lovitură de mórte. Smaralda de și se nasce în sinul ei cruda gelosă, totuș caută tóte mijlócele să-l scape, îi dă un anel căpétat de la Dómna cu ajutorul căruia pôte scăpa de orī ce pericle și mântui în cas de lipsă și pe Fiorița.

V. Nunta.

Petrecerea începe voiósă, numai Fiorița e palidă, tristă. Cocónele clevetesc, spătarița reutăciósă ataca pe Fiorița, o

întrebă de Sorin: Boerii dispar din sală, căci Vodă îi cheamă în sala de omor. —

Aci de o dată se ved încunjuțați de soldați. Se aude vuet, larmă. Femeile sunt înspăimântate, nu știu ce se întâmplase, atunci apare Ghinea, și cu o rânjire înfiorătoare le spune, că bărbații lor sunt dați morții, ăr densele dimpreună cu avere au se trecă în posesiunea ciocoilor. — Ele strigă, țipă, ăr unele leșină. Fiorița cade în nesimțire. Doi ciohodari o iau și din ordinul lui Ghinea o aduc în altă chilă.

VI. Sila și mórtea.

Fiorița sta leșinată pe un pat. Ghinea intră, se apropie de ea: ea se trezesc; se naște o luptă înfiorată între ei. Fiorița era mai se cadă sub ale lui brațe, când un' fer îl lovesce pe Grec în pept, el cade în al său sânge. Ferul era al Smaraldei.

VII. Inchisórea.

Stroe spătariul, Filip Caminariul și alți boeri zac în o temniță întunecósă. De o dată se arată Sorin, trage pe Filip la o parte, îi dă anelul și mantaua de pe sine, și-l trimite afară se scape pe Fiorița; ăr el remâne în prinsóre și-și așteptă liniștit mórtea.

VIII. Inchicarea.

Fiorița cu Filip a scăpat în Moldova. Boerii cu Sorin împreună fură tăiați. ăr într'o diminiță se află pe malul unei ape cadavru Smaraldei, ce se asvêrlise în apă, ne mai având ce iubi.

Acéstă poemă ne descrie plastic acele timpuri triste, când Domnii Români neîncredându-se în boerii țerei aduceau tot felul de lingușitori, de lipitori din Fanar, cărora încredind secretele lor individuale, casnice, familiare, și-i alegeau de intimi, le dedeau tótă puterea, ba le făceau loc adese și în sanctuaarele familielor încuserindu-se cu ei, dând astfel nascere acelei boerimii númeroase nepăsătoare de țără și popor.

În Ghinea ni se presinta un atare Fanariot. El e urit (hid) ca toți Fanariotii, dar e șiret e copilul norocului. Prin viclenia el a știut câștiga deplină încredere a slabului Vodă Mircea, care se degradéză pân' la atâta, în cât pre venitura, lăpêdătura de erii, astăzi voiesce se și-l facă ginere; se-idea de soția pre frumoșa sa fiică Fiorița: dar acéstă o lega de o condițiune grea, se-i ajute a pune sub picioare pre boerii de cari și teme tronul. Mârșavul Grec când e vorba de câștigarea unui favor așa mare, e gata la tóte, și ca se scape de rivalii săi: Filip Caminariul, mirele Fioriței și nevinovatul Sorin, îi propune și pre acestia în lista celor ce aveau să se ucidă.

Planul Vodei și a Fanariotului succede pe deplin, boerii sunt prinși în sêra nunții și aruncați în temniță. — Dar când se crede Ghinea ajuns la scop, când gândea deja că o se învingă cu sâlbătécia pre sermana Fiorița, atunci îi vine pedepsa lui Dumnezeu, e strivit, ascernut la pământ de ferul Smaraldei.

În Sorin admirăm constanța unui amant neclătit. El de și știe că Fiorița e rece față de dânsul și iubesc pre mirele seu Filip, totuși nu pregetă a se oferi pentru dânsa, și vedând că nu o pôte mântui, ferici altfel, merge în temniță, se sacri-

fică pentru dânsa, și schimbă hainele cu Filip, și pre acesta îl trâmite se trecă cu ea preste hotare.

Tot asemenea tária aflăm și în Smaralda, care de și știe că Sorin nu o iubesc, totuși nu voiesce să-și resbune asupra rivalei sale Fiorița, ci însași ajută pre Sorin în mântuirea aceleia.

Nu tot așa de favorabil concept ne formăm și despre Fiorița. Ea în cântul I dă ascultare amorului lui Sorin, în celalalt aflăm că nu pörtă nici un fel de simpatii față de el: dar orî cum și în ea aflăm caracter tare, căci de și e coplesită de binefacerile, sacrificiile lui Sorin, totuși remâne credincósă mirelui ei Filip, căruia i-a fost jurat credință până la mórte.

2) Traianida.

La o epepă se recere: obiect sublim, persóne, caractere mari, fapte mărețe, acțiune încordată, a cărei fir să nu fie rupt de episoade prea lungi, ostenitoare, desvoltare frumoasă, limbă alêsă cu descrieri plastice, enarări pline de vioiciune, vers maestros: hexametru, distichon seu alesandrine. Traianida are obiect sublim căci tractéză despre originea poporului român.

Are seu mai bine ar pôte avea persóne mari, căci acolo e Traian din care poporul nostru a făcut un erou supranatural, acolo sunt vitejii săi căpitani, cari pot fi înzestrați cu caractere, cu virtuți după plac, acolo e Decebal cu căpitani săi cari încă sunt cunoscuți în istoria de bărbați viteji, de capii unui popor belicos.

Acestora le-ar pôte atribui poetul fapte mărețe dar nu o face, ci se îndestulesce a descrie bătăliile sec cu prea puține episoade, apoi însiră, grămădesce câte și mai câte alte episoade, ce nu se țin de obiect seu sunt infpte numai cu sila și-s menite numai a osteni atențiunea, a răpi paciința cetitorului. Lui Traian care ar trebui se fiă primul erou al întregii epepee, autorul nu-i dă mai nici un rol, întréga lui activitate stă într'acea că vine unde și unde în ajutorul trupelor slăbite române, și înfrange pe Daci. În loc să conducă pre Decebal pre câmpul de resbel, se descrie pre larg faptele lui belice, — voină să imiteze orbesce pre Dante și uitând că nu scrie epepă religióasă, îl conduce prin cele șapte ceruri și șapte iaduri, inchipuindu-și că acela ar fi cerul și iadul Dacilor. În loc să-l țină apoi acasă ca să-și apere țera, să-și întărăscă armata, fortărețele, îl conduce fără nici un scop pre la Vizura rivalul, inimicul seu de mórte pre la Tanais la regele Eval și-l bagă pre acolo în fel de fel de aventuri. Introduce apoi în mai multe locuri fără orî ce scop cântăreți cu doine, airea aduce legenda filomelei, a florilor, arborilor, a riului, cântările Almei, Adaliei ș. a. cu ce scop? cred că nu vom greși decă vom dice că numai ca să-și ample cântecile. —

De acțiune încordată, desvoltare bună, frumoasă după cum se vede din cele de mai sus nu pôte fi vorba. Limba nu se pôte numi alêsă dar totuși are frumsete.

Nu-i scrisă nici în hexametru, nici în distichone, nici în alesandrine, ci mist, acushi în versuri anapeptice de 5½ picioare, acushi în trocheice de 4 picioare, acushi în dactylicice de 4 picioare ș. a.

Așadară lipsesc în Traianida chiar și cele mai elemen-

tarie recerinte ale unei epopoe. Nu ne vom mira însă de această lipsă, decât vom gândi că a fost scrisă în ultimul, seu póte în ultimii doi ani ai decadinței, când spiritul lui cel ager scăduse, péna în mână-i slăbise cu totul.

Cuprinsul Traianidei.

Cântul I.

Introducere. Invocarea Dochiei. Decebal cu nobilii se adună înaintea templului Dochiei, după o datină străbună. Decebal aruncă dintr'o înălțime în sulți un mesager, a cărui suflet mergând la Zamolxis să-i spună, că Cesar sosese cu armata, să-l supună. În muntele Cocaioo deii daci țin consiliu. Zamolxis le spune vestea căpătată de la mesager, și propune ca să se sdrobescă cu orî ce mijloce armata romană. Cosandéna le spune, că e ursit că Romanii trebuie să subjuge pre Daci, ca mai târziu să se nască din amestecarea lor »nația română.« Izis dând drept Cosandénei ia pre Români în apărare. — Zamolxis înfruntă pre Izis și spune că el se va sili a împedea cu orî ce preț pre Traian, apoi comandă Cosandénei să se ducă la Istru să-l indemne la stricarea podului lui Traian. — Cosandéna însoțită de zine merge la deul Istru, îl rogă să dărime podul înălțat de asupra lui, îi promite pentru serviciu doué zine. El o asigurază. Ea plecă pre caru-i lăsând lui Istru pre zinele Peuca și Tera.

Armata română vine spre Dacia. Trec Dunărea pe la gurile Dravei. Descrierea armatei. Cesarele Traian ține consiliu cu capi oștirea. Ajutat apoi de Pontifice sacrifică idolilor. Ține oștirea o cuvântare și o însufleșește la luptă; apoi zidind preste Tisa 5 poduri trece și împărțindu-și óstea în doué, trimite o parte în valea Cernei, cea laltă pre la Turnu Roșiu cătră Olt și astfel cuprinde pre Daci din doué părți și îi strimtoresce în munți. Descrierea taberei dace. — Decebal ține cuvântare. Preoții deilor daci cu tinéra Lazea în frunte țin consiliu, fac planul rebelului. Într'acea din castele Romanilor es trei legiuni.

Lazea sora lui Decebal, era cu suita sa la vânătoare, dau de un zimbru; garda fuge, Lazea îngălbinesce, săgéta, el nu-l lovesce, zimbrul se repede spre ea, atunci apare de o dată Massiam și-l așterne cu lancea-i ferată la pământ. Lazea apoi tremurând ia sborul pre calul seu neînfrénat. Într'acea deita Eudochia innamorată de amantul Lazeei, Oneu îl prinde în laț, dar el se smulge din brațele ei și fuge. Eudochia jură răsbunare, apoi trimite pre fiu-seu Fét Frumos să-și câștige, inamorișeze pre Lazea. — Nu-i succede, căci Zamolxis o apără. Il trimite din nou să o facă sclavă lui Massian. Merge apoi între deii și cere de la Zamolxis să o prefacă pre Lazea în viperă, acesta încă nu-i dă ascultare. Zamolxis plutesce de asupra ostei Dacilor. Prin pădure sclavele duceau un Roman la mórte, la cererea lui, îi despletesc pèrul și-l sugrumă cu acela.

Antăia legiune intra în bătălia cu Daci. Descrierea bătăliei. Daci cad învinși. Romanii ocupă o celate, dar cete noue de Daci vin și încungiură cetatea ocupată de Romanii. — Romanii erau deja să cadă sub loviturile acestora, când vine Cesarele cu poterii noue și Daci sunt învinși pretotindenea. După învingere Romanii sacrifică de nou deilor.

Lazea era singură în castelul seu. Massiam o atla și merge la dènsa. Cesarele întrebă de Massiam și neaflându-l și sciind de la auguri că-i la Lazea, dá ordine să fie căutat și readus la óste. Într'acea preoții vin la Lazea să o induplece să ia misiunea Eudochiei în capiște, să seducă pre Cesarele Traian. Ea îi respinge cu indignațiune.

Preoții și Daci remași se supun lui Traian. Sarmisghetusa și deschide porțile.

Cesarele luând întrega provinciă în posesiune se sue în corabiă, plecă și se scobóră în Italia la gurile Tibrului.

Cântul II.

Decebal se rescólă de nou. Traian plecă din Tauruni și trei legiuni se opresce în Alba grecă și vrea să trecă Dunărea.

Decebal merge la Vizura rivalul seu, de și soția lui voiesce să-l opréscă în tot chipul. Zamolxis trimite pre Phosphoros să scape pre Decebal din ghiarele lui Vizura, de nu póte altfel să-și câștige pre Tilia sora aceluia de complice. Vizura ține banchet în onórea lui Decebal. Decebal e aruncat în închisóre într'un turn lângă Istru. Fără de veste apare Tilia, și-l rogă să fugă, căci de nu, îl vor ucide. El nu-i dă ascultare. De o dată se arată Vizura cu gardele și cu cuvintele: »Mórte și crimă« voiesce să-l pérđă dar e oprit. Daci veniseră după a lor rege, și chiar atunci năvăliseră asupra lasigilor și scăpară pre Decebal.

Decebal ajungând a casă trimite doi Daci la Taurum să omórá pre Cesare, dară aceia fură prinși.

Cu Traian era și nepóta sa Maria. Acésta scaldându-se în Istru cu sclavele sale scapă în apă cupa de aur a Cesarelui. După multă cercare abia o gădesc. Augurii vestesc din acest fapt »învingere.« — Vine Vizura și se închină lui Traian. Asemenea mai multe popóre ale Mesiei și Iliriei, Germaniei. Deita Tubeta însufleșește pre Decebal la luptă. Apoi îl duce într'o pesceră. Acolo șede Eudochia și judecă. În antéiul iad sunt trădătorii de patriă; în al douilea materialisti; în al treilea soțiile adultere; în al patrulea tiranii, subjugătorii popórelor, populi sclavi, fi ce nu și-a iubit părinții; în al cincilea cei ce nu-și țin cuvântul, și calcă jurământul, cei ce fură patria și pre deaprópele, cei ce iau camete de la seraci, cei ce calumniéză, urăsc pre deaprópele, în al șeselea cei ce și prăpădesc stările, cei ce disprețuesc pre ómenii virtuóși și asupresc și înșelă pre alți. În al șeptelea regii neomenoși.

Decebal recunósce între ei regi daci subjugători cunoscuți, cari îl rogă să se întrepună la Zamolxis pentru ei. Acolo e Oaris între doui șerpî cari dorm. — Trămbită Oaris și tóte spiritele turbate luptându-se se mușcă și țipând se reped asupra lui Decebal. — Tubeta și scutură sceptrul, ele fug. Se descriu suferințele iadului. Decebal vorbesce cu Osiris apoi ese de acolo dimpreună cu Tubeta.

Cântul III.

Trece în raiu unde judecă marele Zamolxis. Ceriul antéiu e al plăcerilor, unde sunt sufletele de copii și de vergure; în al douilea sunt preoții virtuóși. În al treilea sunt cei drepti; în al patrulea cei evlavioși, cei ce protegeau pre cei slabi

in al cincilea sunt femeile virtuose, soțiile credincioase; in al șaselea sunt cei generoși; in al șaptelea sunt regii cei buni.

Se descriu plăcerile din raiu. Aicea se află și Lazea și Oneu. Despre Lazea ne spune ca in trecut că a fost ucisă de preoți. Zamolxis stă pe tron, in jurul lui zei și deite. Decebal se cere in cer. Zamolxis îl mână să se facă demn de acela prin morțe pentru țără. Decebal ese cu Tubeta care îi dă fel de fel de esplicări despre lucrurile vechi. Sufletul lui Decebal arde de gloriă de a cădea in luptă. Decebal apoi merge spre Tanais. Se descriu ținuturile și poporele de pre acolo. Decebal e prins de Sarmati cari ducându-l in Tauridia voiesc să-l sacrifice zeilor. Uciderea victimelor o indeplinea o vergură străpungându-le cu sabia. Când era să străpungă pe Decebal, vergura de o dată lasă spada jos și-și desvelesce fața. Era Tilia. Ea îi câștigă pre tatăl său Eval și pe preoți. Apoi intră cu toți in palatul regesc. Se ține ospet, la finea căruia Eval promite ajutor lui Decebal. Tilia apoi merge cu el in castelul de lângă mare. Urmază cântări între amant (Decebal) și amantă (Tilia), apoi mai multe cântări a »Alinel,« »Dor« și »Marsa,« »Adalia.« Decebal dimpreună cu Eval plecă cu 300 năi spre Dacia. Se descrie apoi insula Penco. Tubeta dorme in muntele Burilor, noue zine îi servesc, un june prins de 9 ani e sclavul lor, el a fost amant la fie-care: e cântărețul Orodol. Se descrie armata Sarmatilor.

In palatul lui Decebal e petrecere. Cântă frumoasa Hora, apoi Ida, apoi o sclavă, urmază Dili, apoi Orodol, cari cântă de vitejiă. Decebal și adună căpitanii, îi face să jure că nu vor trăi invinși, ei și ridică mâinile și sângerează brațele și beu sângele și jură. Apoi plecă dimpreună cu Sarmatii la resbel.

Traian merge prin pădurile Daciei la vânătoare. Alergă, gonesce o căprioară. De o dată se preface in vergură. E Eudochia, care predice venitorul poporului roman, apoi dispare. Descrie armata Cesarului cu a lui Vizura. Urmază descrierea bătăliei. Dacii sunt zdrobiti. Ei cer pace. Decebal își află scaparea in fugă.

Cântul IV.

Pe Memesa și Pesimut de la Sarmatii le răpesc doi ostași spanioli. Traian îi eschide din armată. Luciu Maurul încă e inamorat de o domniță, el merge inaintea palatului ei; ea-i raspunde cântând și-i promite amor, decă va lăsa cetatea sub domnia tatălui său. El însă nu-i dă ascultare, ci ocupă cetatea.

Cântul V.

Saula regele Scolalilor și Gersa al Roxolanilor vin și își cer femeile răpite de Spanioli. Cad morți de loviturile lor Marcius Erculus, Dora, Sarenticus, ér Tibia (airea Pesimut) muierea lui Saula omorând inșas un căpitan român, pe Deliu, urmază dimpreună cu Memesa, femeia lui Gersa bărbaților lor. Traian aude de căderea lui Delius, trâmite pe Luciu Maurul se-l răsbune. Acesta merge, se încăieră cu Sarmatii la luptă, calul însă cade de sub el. Horcia un duce spaniol îi scapă viața. Cesar cuprinde o cetate, o jăfuesce.

Cântul VI.

Intr'o seră reginele Sarmate Memesa și Pesimut, dispunând iubirea lui Orodol merg intr'o pădure la el. Orodol

le spune că iubesc pe una din cele 8 Lial (?) Abia vorbesce și acea apare; reginele gelose pălesc de suprinde, plecă rușinate. In capul oștei Dacilor e Orodol cu zina hymnilor de bătăliă Melida. Ei vęd pe ducele german Maniach despiciand șirurile Dacilor. Melida țintesc cu arcul și-l ascerne la pământ. Urmază nisee cântări inflăcăritoare a lui Orodol. Căpitanul Longin e prins. Dacii cer pace pentru el. Cesarele refusă. Longin se invenineză. Eudochia seduce pe Zamolxis se părăsescă pe Daci. Zamolxis se decide a lăsa Dacia lui Traian, însă cu condițiune ca acea se cadă luptând, ér pe Decebal îl remunerază pentru vitejiă cu fericirile raiului.

Cântul VII.

Cesar impresoră o cetate. Inlăuntrul aceleia un preot îndemnă pe Daci să scape cu toți de sclaviă prin inveninare. Când intră Romanii află numai cadavre. Cesar merge spre Sarmiseghetusa și-o cuprinde. Decebal retrăgându-se in palatul său, se omoră dimpreună cu Tilia soția lui. Esis auzind de la Vicides despre morțea bărbatului ei își ucide fiul și inșasi se sinucide. Cesar distinge apoi pe Adrian pentru vitejiă sa cu acelaș inel de diamant cu care a fost distins și el de Nerva; apoi invitat de preoți merge la capistea lui Izis, unde asistă la cultul dacic. După acea ține banchet cu căpitanii săi, apoi consultând un oracul, acela îi prevestescă că va muri incununat de lauri, și va căpeta numele de partic dar un om (Adrian) căruia îi va face bine îi va răpi gloria;

Din acest cuprins scurt se pôte convinge ori cine despre debilitatea întregii construcțiuni a Traianidei. In multe fapte lipsesc conștiința, lipsesc legătura naturală. Nu are nici un caracter bine definit. Decebal e un aventurar, Traian joca numai după culise, numai când și când se arătă pe scenă și și atunci in coda altora, se introduc fel de fel de persoane fără ori ce scop. Cât de confusă, reu folosită e apoi mitologia a aretat o Dr. At. Marienescu in critica: Traianida și Negriada.

Nu e de mirat dar că nici pe departe nu și-a ajuns scopul dorit.

In cele tractate ne-am nisuit a areta pe scurt meritul, valoarea opurilor poetice a lui Bolintineanu. Ar fi trebuit să tractăm și despre caracterul lui, dar acela ni se infățișează chiar din ideile, simțemintele exprimate in poemele sale, cari noi ne-am nisuit a le cita, tracta cât se pôte de pe larg. Nu ne-am estins din adins la lucrările lui satirice-politice, prosaice-politice, nici la celelalte prosaice, căci am voit să tractăm despre Bolintineanu numai »ca poet.«

Opurile lui poetice au avut mare resunet. Multe au trecut in gura poporului și credem că posteritatea le va sci apreția și mai mult ca contoporanii lui Bolintineanu și și ca noi cești de astăzi.

Ele, dar mai ales baladele și reveriele patriotice au contribuit mult la ridicarea simțului național prin reamintirea timpurilor gloriose trecute, la însuflețirea junimei spre fapte neperitoare, la respândirea, pătrunderea ideilor de libertate, neaternare până la cele mai de jos straturi ale națiunei. Au avut mare influință și asupra desvoltării ulterioare a poeticii române.

Frumsețele lui de idei, expresiuni au fost studiate, urmate, imitate de mulți.

(Fine.)

V A R I E T Ă Ţ Î

● ideeă bună.

Intr-o casă de smintitî din apropierea Vienei aveam o rudă, care își perduse în timpul „Krachului” averea și în urmă mințile. Îmi țineam de o datorință de a cerceta pe acest nenorocit și care îmi fu mirarea când aflai un om fericit. — De când îl declarase lumea înțeleptă de nebun, el se simțea așa de bine și fără griji, în cât trebuia să-l invidiez chiar numai pentru fața sa atât de senină.

Beati i matti! El ținea în mână o tăbliță pe care era dormat ultimul său bilanț de unde se putea constata la evițiență un câștig net de mai multe milioane, rezultatul speculațiilor numai în săptămâna din urmă. Pe când îmi explica pnguraticile posturi, ne preambulam prin mărețele aleiuri ale aarcului. De o dată mă părăsi, pentru ca să dispară într-o fleă laterală cu un „correspondent,” care avea o înfățișare orte tristă și melancolică.

Eram acum singur în grădina acésta mare, nesciind cum se es din labirintul aleiurilor. Pe când priveam imprejurul meu pentru ca să mă orientez, observai un om de jumătate ascuns după un arbore.

Acest străin mă ficsa cu o espresiune nespūsă de tristă.

Mi se părea că am vădūt eu unde-va profilul acesta atât de pronunțat și încadrat de un păr lung și negru — dar unde?

Inzadar îmi frământai memoria, dar nu-mi aduceam aminte nici de locul, nici de timpul, unde aş putea așeđa persóna acésta. Sermanul pôte că găcea ce se petrecea în mine, căci dăduse cu un gest dureros din cap și diše:

„Chechi, nici tu nu mă cunosci!” Aceste puține cuvinte vorbite în dulcele dialect al Triestinilor, îmi deschise o lume întregă de suveniruri.

„Androvic!” strigai eu, tinându-l de amēndoue mânilé, murmurând nișce seuse banale despre slaba mea memoriă pentru fisionomiă, mai mult pentru a ascunde spaima și durerea mea!

Androvic îmi fusese unul din acei rari și buni colegi, de cari omul își aduce și la bătrēnețe cu plăcere aminte. — Eram ambii la academia nautică din Triest, când am făcut cunoștința lui. Amēndoi iubeam peste măsură matematicile — și acest amor pentru o știință, făcu din noi doi amici intimi.

Un geniu în cifre, amicul meu studia matematica cu o ardere adevărată, cu o diligență serioasă și liniștită. Eu ca mai tēner îl admiram și îi păstram o stimă fără invidiă; cū acest om, atât de talentat am petrecut dīelele cele mai frumoșe.

Preambulările nōstre pe țărmurii Adriēi, la Miramare, séu la muntele Prosecco, renumit prin vinul séu. Asupra cātor cesiuni îmi vorbeam la asifel de ocaziuni, câte planuri nu făceam, calculam și inventam, și tōte pe baza strictei științe, tōte exact calculate. — Îmi aduc încă fōrte bine aminte, că am aruncat de mai multe ori pāmēntul din calea sa, și că nu găsiam nimic mai ridicul ca invențiunea lui Newton despre gravitațiune. Noi am fi deslegat problema acésta de sigur, decă spre necazul nostru nu s'ar fi născut Newton inaintea nōstră cu atāția ani.

Cu deosebită plăcere îmi aduc de o séră aminte! Ne întōrcem din o excursiune ce am făcut-o până la Operina. La o întorsătură a drumului, ne oprisem ca să admirăm panorama feerică ce se desfășura inaintea nōstră.

Orașul, portul și în fond marea.

Culorile cele mai fantastice a valurilor mării se uneau cu rașele sōrelui care apunea și înveliau totul într-o haină aurie. De odată se vede o lumină — cea dintāiă, după care au să urmeze miă — e farul de la Capo d'Istria!

Eu ședeam pe o piatră, Androvic sta cu spatele cătră mare și vorbea cu mine. Figura sa lungă și sveltă se oglindea

în luciul mării. El vorbea de obicei încet, însă energie și accentuat. Era vorba de Immanuel Kant.

Amicul meu demonstra pe baza sciinței moderne și a invențiunilor celor mai recente, că hypotesa asupra mecanicēi cerului, pusă de marele filosof, fără să aibă vre-o presimțire — astăđi este un adevăr, pe care nu-l pōte nimeni contesta.

Fantasia sa gigantică clădi pe adevărul acesta, consecințe peste consecințe până în văzduh, — o clădire strălucitoare, a cărei arcuri și piloți de granit erau așeđați pe probe sciințifice și pe o logică de fer. În acest moment mi se presentă ca un om supranatural. — ca un semiđeu! Și astăđi ședea sermanul lângă mine, într-o stare deplorabilă și de compătimit — un bolnav în casa nebulilor!!

Durerea se așeđa ca o amēțelă pe creierii mei încāt îmi lipseau cuvintele pentru a vorbi ceva cu nenorocitul meu prieten.

Înfine începu el a-mi istorisi despre întēmplările sale.

Nu mult după ce ne-am despărțit, i-a murit tatăl séu, pe care îl iubea mai pe sus de tōte. După aceia a fost mai mulți ani pe mare și a călcat pāmēntul atât în umbra palmierilor cât și în regiunile polare. »Dar scumpul meu Chechi, un camarad așa de bun, ca tine nu am găsit nicāri și nici n'am petrecut ore așa de fericite ca atunci: »Nessun maggior dolore, che ricordarsi, del tempo felice nella miseria!«

Îi apucaî mână și i-o strinsei cu pasiune. După o paușă încercai cu precauțiune a afla de la el, cum a ajuns în starea de acum; însă abia am început să vorbesc și mă întrepruse:

»Tu ai vrea să șei cum am ajuns aici. Drept pe drumul căutând adevărul! Casa de nebuni se pare că este numai o stațiune mică. Ascultă... Tu șei cum gādeam eu asupra femeilor! O jucărie pentru ore pierdute! — Dar s'a resbunat! Vorbind aceste, sări emoționat în picioare. M'am speriat, vēdēnd cum s'a schimbat! Pieptul séu se mișca convulsiv și el abia mai putea respira. Pe frunte se iviră douē Pete roșii. Buzele sale devenite palide, murmurau cuvinte de neînțeles!

De o dată se opri inaintea mea și punēndu-și amēndoue mânilé pe umerii mei, diše:

»Chechi, s'a resbunat! Este o istoriă tristă și neplăcută — am să țo povestesc cu alta ocaziune séu mai bine nici o dată!

»Am sfârșit prin niște friguri de nervi, cari m'au ținut șese luni legat de pat într'un spital din Port-Said. În reconvalescența ea îmi tortura memoria neîncetat. De câte ori îmi aduceam aminte de ea, credeam că am să nebunesc. Voiam cu ori ce preț să o uit și pentru ca să-mi ajung mai lesne scopul, mă aruncaî în brațele primei mele amante din junetă, în brațele Matematicēi.

Lucram și în nopte la problemele mele, fără ca să închid ochii și fără ca să scriu, calculând numai în cap.

Era o lucrare supranaturală, la care puterile mele creșeau gigantic, încāt începusem a mă simți atot puternic! Mi-se părea că stau înainte icōnei adevărului, care era acoperită și țineam un colț al perdelei în mână mea — o trāsătură puternică — ea cade — și o! Chechi! eu am vădūt adevărul!

În momentul acesta am sărit din pat, am adunat toți bolnavii pe lângă mine, am sunat clopoțelul, încāt în o secundă au nāvălit în odaie toți medicii și îngrijitorii spitalului.

„Heureka!» le strigai și cu cuvinte entusiasmata le arătai cum aurora sciinței începe să lumineze întunerecul. Le-am așeđat scara pe care, ajunsî odată la culme, puteau să culēgă grāunțele adevărului.

Atunci — — atunci, mi s'a întēmplat și mie ce au pātīt-o toți acei, cari au descoperit un adevăr mare și n'au fost crucificați séu arși de viă — m'au declarat de nebun! »Dar eu

nu sunt nebun, Chechi! nu sunt! strigă el cu o voce mânăsă, s'eu eu am fost tot-de-ana nebun! Ascultă-mă Chechi!»

Cele următoare mi-le spuse cu o voce înădușită și cu toate aceste pronunțată, pironindu-și privirea în ochii mei, ca și când ar fi voit să-și citească sentința de pe fundul sufletului meu.

„Inchipuește-ți, că omenimea mai are să viețuiască pe acest planet pe jumătate deja rece. câte-va milioane de ani mai mult, de cât are în realitate să trăiească.

„Inchipueșteți, ca omul, căutând neincetat după adevăr, știință și frumseță, are să-și adune cele mai frumoase rezultate.

„Inchipueșteți, că în fine ființele aceste sumete vor găsi mijloace pentru a părăsi pământul și a face excursiuni savante pe cele lalte planete.

„Inchipueșteți, că le-ar succeda a percurge eterul, până la tronul atot puternicului pentru ca să-și ceară deslegarea enigmelor sale vecinice, și în fine.

„Inchipueșteți, că toate rezultatele obținute a științei și a gândirii s'ar afla adunate într-o „Enciclopedia a Universului.”

„M'ai urmat tu până aici?»

„Da!» răspunsei eu.

„Bine — Enciclopedia aceasta ar putea răspunde chiar și la întrebările cele mai curioase ale celui din urmă descendent a neamului uman puse Dumnezeui. »Așa este?»

„Da!»

„Cum ar fi când am începe chiar de astăzi a compune Enciclopedia aceasta?»

„Dar acesta este imposibil!»

„Pentru ce? Să vedem! Enciclopedia noastră va fi o carte? Bine. Ce va conține cartea aceasta? Cuvinte. Câte? 50 mii ale celei mai dezvoltate limbă moderne, inclusive cuvintele străine. Am drept?»

„Förte bine, însă nu lasă din vedere că din aceste 50 mii de cuvinte poți face nenumărate combinațiuni. schimbări și întorsături!»

„In nenumărate?» mă întrebă el. Ba nu, în numărate! Eu le-am numărat! Eu le-am calculat exact și ecă rezultatul: 50 mii cuvinte în combinațiune de 2 resulta 1,249975000 propozițiuni de 2 cuvinte. Din trei cuvinte se pot combina 20,832,033,300,000 (în cifra rotundă 21 bilioane) propozițiuni.

Din patru cuvinte formăm 260,385417812487500 (260 bilioane) de propozițiuni.

„Cu 16 cuvinte combinăm 176 trilioane de periode: cu această s'a dis tot ce să pöte combina din 50 mii cuvinte și ce pöte să conțină o enciclopedia. În propozițiunile aceste trebuie să fie cuprins Faust de Goethe, Cosmos de Humboldt, Tatăl nostru, istoria prehistorică a omenirii, tot ce a cugetat un om, ce cugetă și ce va putea cugeta. În resumat, în propozițiunile aceste, (a căror număr îl cunosc förte bine,) trebuie să fiă enciclopedia închisă ca simburile în cöjă, și de astăzi înainte singura țintă a întregii omeniri se fiă, de a curăți acest prețios juvaer de invilitörea de prostie și superstitie care îl inconjöră.

Acastă lucrare gigantică s'ar putea termina într'un timp scurt pe basa principiului de împărțirea muncii și cu ajutorul unui sistem de stenografia inventat de mine.

Spre acest sfârșit complex pe sprijinul a 10 milioane de învățați, cari, împraștiați peste tot pământul, să lucreze neincetat, fără să ia în considerare despărțirea locală și diferitele idiome ale vorbirei.

În 400 de ani, lucrarea ar fi terminată. 400 de ani! decă omenimea va continua a vegeta și a fi condusă ca până acum de întemplantare în cautarea după adevăr, pot să trecă 400 de mii de ani și încă tot n'ar fi ajuns la culmea, la care o ridică ideea mea. Gândește-te la perspectivă, care o deschid lumii? Adevărul! adevărul! al vedea și al pipăi! adevărul, ör nu fantasmăgorii d'ale nebunilor și popilor cari —

Vöcea sa devenise la urmă puternică, ca a unui orator entusiasmă. Corpul său se părea că crește, ochii săi aruncau

niste priviri scânteitöre, ca în timpurile trecute, când plimbându-ne pe țărmurii Adriei căutam inspirați de un entusiasm inocent urmele adevărului.

De o dată cădu ör în starea sa normală, viri mânilor în scurteica sa de marinar, și cu ochii plecați imi șopti repede următöarele cuvinte:

„Se apropie un îngrijitor! Nu voesc să devin suspect! Eu unul vröu să lucrez la opera acesta uriașă, chiar și decă așa rămânea isolat. Promite-mi că vei reveni și atunci am să-ți arăt până unde am ajuns în lucrarea mea.»

Aruncându-și părul din frunte imi dădu mâna și să amestecă între ceilăți bolnavi, cari la sunetul unui clopoțel să grăbiau a părăsi grădina.

L'am mai vödut urcând scara cea lată a institutului, căntând cu o voce puternică refrenul unei poezii, care să auđă

»Se oggi non va bene.

Dimani non se sa!»

Am părăsit institutul acesta adönc mișcat de sörtea nerocitului meu amic, și mi-am propus, că înainte de a pleca din Viena să-l mai vizitez.

A doua zi după cele petrecute, voiam să-mi iau rămas bun de la el — dar era prea tärđiu — — el turbase!

Camillo Petri.

O zi din viața regilor vechiului Egipt.

După Dr. Carol Opper de Virgiliu Onițiu.

Efte Ra, fiul sörelui, Suten Stol, domnul poporului, acesta era completa titulă a regilor vechiului Egipt, de obicei însă să numiau ei numai Phra. —

Legislatorii vechiului Egipt cunosc förte bine slăbiciunile omenesci: — ei știu marea susceptibilitate de a pécătui a celor mai mari, ei știu, ce influență au lingusitorii și curtisanii în trebile statului, care să pöte neferici din cauza ästor fel de ömeni. —

Cine are împrejurări mai favorabile pentru a să trändăvi, a ajunge la desfränare și risipă ca un rege? Cine pöte fi mai nedrept, cine pöte ceda mai lesne urei și răsbunării, ca dönsul?

D'aci grija cea mare la vechii Egipteni pentru creșterea bună a prinților și pentru viața regulată a regelui însuș; de aceea vedem, că tot ce are să facă un rege i este punctuos prescriș; totă viața sa e regulată prin legi, în contra căroră nu prea face nici un pas.

* * *

Diminöta de timpuriu, când razele prime ale sörelui să sărutase cu vöful piramelor, merge un funcționar anume ales din cöta magilor și anunță regelui, că a trecut nöptea, țera chiamă pe Domnul ei. Și îndată să ridică acesta din äșternutul său, să duce în cancelaria sa, unde-l äșteptă deja secretarul său. Acesta-i lucrul cel dintăi al lui, nimic nu i ertat să facă înainte de acesta, că ei Chemi*) äșteptă pe Phra ul seu. Nu-i iertat să salute pe regina, nici să-și vadă copii săi, ba nici să se spele, și cu atât mai puțin să ia dejun, căci primul său cuget totă ziua trebuia să fiă binele poporului său, și pân' ce mai putea face ceva pentru țera trebuia se uite de töte celelalte, de soția, copii ba chiar și de sine însuș.

Acum caută cu consiliarii săi rugările, plângere, înscințările, raporturile incurse s'era tärđiu, seu în nöptea trecută, citește sentințele poruncilor judecătöresci, respinge seu dä loc rugămintelor, ordonöză executarea pedepselor aduse, seu agrățiază pe osindiiți; — și numai după ce au isprăvit töte acestea, când în țera intrögă nu mai ö nici un singur individ, care să pöftescă ceva de la dönsul, — numai atunci părăsesce con-

*) Egiptul să numea în limba cea vechiă egiptöună: Chemi, după cum au descifrat învățați din Hieroglife. — Traducătöru.

siliarii săi și îi dă bună dimineața reginei și își îmbrătoșază copiii. —

Însă se nu cugetați iubitorilor cetitorii! că viața acesta a fost pentru Phraul grea și neplăcută, — că dór densusul și familia sa ar fi ținut regula acesta de apăsătoare și nesuferibilă, — nici decum, căci dimineața când se întâlnea cu soția sa, ochii îi scilipeau de bucuriă, — fiindcă atunci erau deja sterse lacrimile celor nedreptățiți, aci a apărut pe cei nevinovați, acolo a ridicat povărilă celor apăsăți, — și așa vinea cu inimă și conștiință curată la regina, care-l iubea cu atâta devoțiune, ca și fericitul popor din Chemi.

După scaldă regele lua un dejun modest și simplu în cerul familiei sale. un dejun de lapte, pâne și smochine. Apoi apare erăș magul și anunță ora serviciului divin. Phraul se îmbracă în costumul său sərbătoresec și merge în curtea palatului său regal. la columnele și statuile deului său anumit, pe care îl adora el în deosebit. Toți cei ce voiau să participe la această rugăciune publică așteptau deja după rege. Porțile curții sunt deschise, și orî care poporan de la cel mai bogat până la cel mai sêrac pôte intra și vedea, cum se umilește regele înaintea D-șeirii. — Mulțimea stă seriôsă și tăcută; — o tăcere sərbătorească domnesce împrejur. Acum se deschid ușile și apare un corp din garda regală. Apoi urmeză o cetă de lăutari și cu toții, fac un ocol împrejurul curții și se posteză apoi în drêpta și în stînga porții, de unde au eșit. — Erăș se deschide ușile și acum apare o grupă mare din ministrii bisericii, cu un vas de argint umplut cu vin ales, o tîpsia cu tămăia, un blidicel și o cădelniță de aur. Acestia ocupă loc la ambele părți ale idolului.

Toți sunt în tăcere și așteptare. Acum lăutarii își ridică instrumentele, — și o melodiă sərbătorească resună prin aer; la acest sunet se deschid porțile încă odată și acum s'apropiă cu pași maiestuoși marele rege, la drêpta sa cu încărungițul cap al colegiului preoțesc. După densusii »sfintul scriitor« și totă curtea în număr complet; chiar regina cu fii și ficele ei sunt de față.

Regele a pășit înaintea statuei, — musica a tăcut, acum conducătorul dă cetei preoților un semn, preoții intonează un imn spre lauda deului, și tot poporul cântă cu ei. —

După cântarea sərbătorească, înghenunchiă cu toții: preoții, militarii și popor, numai regele și marele preot rămân în picioare. Regele ia blidicelul de aur în mână, îl umple din vasul de argint și tornă vin pe altar. Apoi ia cădelnița cu cărbuni, aruncă pe jêratic tămăia și fumul de jertfă se rădică și învelește deitate în fum mirositor.

Er mai marele preoților își ridică mâinile și se rógă dicend:

»Mare, puternice îndurătorule deu! Fiul sôrelui se apropiă de tine și-ți aduce daruri laudă și mulțămită, pentru că l'ai făcut domn peste Chemi, pentru că i ai dat putere și înțelepciune.

De acea te venerază el pre tine și pre toți ceilalți zei în cuvânt și în fapte, și noi cariî preveghiăm faptele lui, recunoscem sus și tare, că: el a fost un fiu bun, fidel și ascultător de ai săi părinți; el e un tată iubitor, ce îngrijesce de ai săi copii; el e un rege drept și bun, cărui zace la inimă binele țerii și a poporului. Nu asupresce pe nimeni, nu face contra legii, e nobil și marinos; pofta de răsbunare e departe de sufletul lui, iartă bucuos orî și cui. Nici un sêrac, nici un om persecutat nu s'a rugat de densusul, fără s'ê fi fost mângaiat; a ajutora pre cei lipsiți, asta e bucuria lui. Așa dicem noi, așa dic toții, cariî s'au adunat aci. Însă numai deii pot vedea inimile omenilor, numai ei știu, ore nu pecatnesce el în ascuns; ei aud plângerile, cariî nu pătrund până 'n urechile noastre. Oh! de este vr'un om în marele imperiu dela Pilac până la mare, cărui i-a făcut regele nedreptate, — de e vr'unul în contra cărui a greșit el, nu i-o imputa lui; liberă-l de totă greșala și atribue-le nouă, care i-am dat sfaturii rele, care nu l'am păzit de cel rău.

Păzesce și în ziua acesta țera și poporul, păzesce pe rege, păzesce-ne și pre noi slugile lui, mare puternice, îndurătorule zeu!»

Acum se ridică toți, și regele, care pășise înaintea altarului se pune erăș la locul său de mai înainte; — »sfintul scriitor« ese și citește din »sfintele cărți« (adecă din fașile de papirus*) un pasagiu și toți ascultă cu atențiune; căci poporul e credincios și blând și i place să se roge împreună cu domnul său. —

Capitulurile din »sfintele cărți«, cariî se citesc la serviciul divin de dimineață, se schimbă regulat în toate zilele, așa că cu finea anului tot materialul de citit se gată, începând în anul viitor êr din cap.

Și încă odată ia marele preot cuvântul și se întorce cătră rege și mulțimea smerită, ca să arete tuturor cum și ce are să fie un rege adevărat pentru țera sa. — Phraul din Chemi are să fiă ca sôrele ce străluce pe firmamentul albastru. Precum sôrele totă ziua resare preste țera și nici când nu întârzie; el încălzește și lucește dar pretutindenea în sus la nord și 'n jos la sud, la ost și vest până la munți; și precum dă el viață câmpurilor și pădurilor celor bogată, chiar așa lucește și încălzește și grădinuța sêracului. Ba și pe cel păcătoș îl fericesc producându-i grâu și alt nutret; și de 'l va și blăstema cineva, îl va binecuvânta pentru aceste. Așa călătorește încet și lin, fără ca să-i auđi mersul, până ce apune. — Așa are să fie și regele. În tăcere, fără mult șgomot să facă și să nu 'ntârdie nici o zi; să apere, susție și imbucure pe bogat și sêrac pe nobil și subaltern; și preste sceleratul să se estindă grația lui, căci toți locuitorii țerei sunt copii lui în nord și în sud, și ost și vest. Binecuvântând se trecă prin viața sa, până ce se va pune și el la odihnă acolo în munții apusenii. Numai așa merită el cu drept numele de Efte Ra, Fiul Sôrelui.

Cu altă ocaziune i vorbesce marele preot despre darurile și dreptate, êr altădată de binefacere, milostivire și îndurare. Ađi îl povățuesce să se ferescă de lingușitori, mâne de îngâmfare și sumeția, după acea ear pôte de ură și pofta de răsbunare.

Cu greu e posibil, a asculta totă ziua la asemenea povățuirii, și a lucra totuș în contra cerințelor legii. Și intru adevêr cei mai mulți regi ai vechiului Egipt conduceau destinele țerii așa, în cât poporul îi respecta în gradul cel mai înalt și îi iubea din inimă.

Când a gâtat marele preot cu vorbirea sa, Phraul se pune în fruntea suitei sale, și se reintornă, cum a venit la sunetul zurgalaelor și trimbițelor, a dobelor și chemchemelor**) îndărăt la palat — direct în sala de ședințe, și acum se începe pentru densusul activitatea sa adevărată.

În Chemi se scriă mult. fôrte mult! Despre toate întâmplările din țera să insciințeză regele și așa are de lucru, cât e ziua, până pôte isprăvi toate cele intrate. Și nici pe jumătate n'a gâtat cu lucrul, când vine magul și-l poftesce la prând.

Dar Egipteniî nu suferau regi desfrânați și lacomi, care prin desfrânarea lor să se trândăvesc, s'au partea jumătate a zilei se o petrecă ședend la mănăcări și beuturi, — decî Phraulului i era prin lege prescriș, cât timp are să ședă la masă, câte feluri și ce are să mănecă așa d. es. dintre cărnuri numai carne de vițel și de gâscă putea consuma; și cătățimea prescrișă de vin e așa stabilită, în cât nu-l împedecă a se pune îndată după pranz êr la afacerile statului; ministrii mai de frunte și consiliarii sunt de obicei la masă cu regele, s'au de nu, marele preot în tot cazul. — La un moment amintit pășeste magul erăș în lăuntru

* O plantă din a cărei frunze se făcea pe atunci hârtia numită după plântă,

**) Un instrument musical cu caracter național egipten. (Traduc.)

dicând: »Ette Ra, Suten Sloe, a sosit timpul, ca să pui capăt prânzului, înțelepciunea ți-o cere acesta, căci datorințele te cheamă ér la muncă!»

Regele se desparte de soția și copil și își vede ér de oficiu. După ce a isprăvit cestiunile mai urgente, regele ea chartele țerii la mână, și face cu consiliarii săi planuri pentru canaluri de a conduce apa trebuinciosă din Nil pretutindenea, ia măsuri pentru zidirea vr'unui templu, s'au ordonéză deschiderea de băi noué (in sudul Egiptului, la marginile Ethiopiei s'au aflau băi foarte însémnate de aur, cari aduceau regimului in tot anul fabuloasa sumă de o miă milioane de florini), s'au desbate pôte despre vr'un răsboi etc.

In fine cătră séră i bate și regelui óra de odihnă și acum după ce a mai luat o baie (căci densusul e dator să se scalde de doué ori pe zi) i este permis să se recreeze in sinul familiei sale, — acasă s'au afară sub cerul senin. Acolo îl vedem in odaia sa invésută cu flori și verdețuri jucându-se cu copil săi, petrecându-și cu regina, desfătându-se in musică și in jocul actorilor și actricelor, ridénd de grimasele maimuțelor — séu glumind cu pitici, câni și pisicele s'au in fine jucându-se de »tabla«*).

Cu altă ocaziune se pune in caretă și merge la vênat, la pescuit, s'au se preumblă in minunata grădină regală.

Dar și timpul recreării se gată; și Phraului nu i este ertat a se lipsi de somn preste óra fixată; căci cine nu s'a întărit in destul prin somn, nu pôte se-și implinésca datorințele sale nici in ziua următoare.

Așa merge din zi in zi, de la inceputul anului până la fine. Esceptiune să face numai la sərbători: atunci ajunge, ca regele se îngrijésca de agendele cele mai urgente, ér după aceia pôte merge la vênat s'au își petrece timpul cu altceva.

* * *

Regele Egiptului pe lângă totă diéta cea strictă nu se simțea nici decum nefericit: el era indestulit cu sórtea sa. Diodor un scriitor elin, care a călătorit insuș pe atunci in Egipt dice! »Regii se țin de aceste datini fără nici o opunere séu nevointă: ba din contră sunt convinși, că densusii duc viața cea mai fericită. Căci dic ómenii cei lăți, lăsându-se a fi conduși de sensualitatea lor ajung adesea in periclu și la nefericire; unii sciu, că cutare sau cutare lucru e rên, și îl fac totuși fiind răpit de iubire, ură séu vr'o altă patimă. La densusii (regii Egipteni) din contră să arată cele mai puține nedreptăți, pentru că densusii se supun bunelor regule făcute de bărbați intelepți.« — atât e sigur că fiul Sórelui avea foarte rar causă, se se pocăiască.

Și intr'adevăr vedem că totă activitatea regilor este centrală intru fericirea, binele și mărirea poporului Egiptean. Dar poporul și era multămitor pentru devotământul acesta. Imediat după zei in ochii lui era Phraul la locul cel dintăi. Pe densusul îl considera tot omul mai intim ca pe însăși părintii săi, in rugămintele lui nici când nu lipsea rugarea pentru rege; lui să ridicau obeliscuri și colonne pentru a mări numele séu inaintea posterității: posa lui se punea prin temple; și inaintea ei se făceau rugăciunile, se aduceau jertfele. Pe strade, când îl vedea poporul striga de bucuria, și nu erau aceste »vivate« plănuite și efectuite de gendarmi: era manifestatiunile iubirei adevérate. »Veți« dicea tatăl cătră fiul séu »acela e Phraul! dimineța, când noi durmim, densusul e deja in picioare și grijește de noi; până ce umblăm noi după desfătări, densusul șede la muncă, tot pentru binele nostru; el grijește, ca canalele se nu sece; densusul zidește templele; tot el ne apără in contră ori cărei nedreptăți, și dă pardon și acolo, unde legea pedepsește fără cruțare. Strigă deci fiule sus și tare: »mărire Fiului sórelui! mărire! mărire!« —

* »Tabla« este un joc de petrecere a Egiptenilor cam asemenea șahului nostru, numai mai simplu. Traducătorul.

Estras din drama „Neguțatorul din Venetia.“

După Shakespeare de Petru Popescu.

In Venetia locuia un ovreu usurar cu numele Shylock. Acesta își câstigase multă avere prin usura cea mare ce o lua pentru capitalele imprumutate. Tot acolo locuia și un neguțator cu numele Antonio, carele purta neguțătoria cu năile pe mare. Acesta fiind marinos imprumuta banii săi fără nici o usură și ofera mult pentru séraci.

De sine se înțelege că Shylock imprumutând banii cu usură mare din zi in zi se mai inavuța, éră Antonio din contră tot mai sărăcea. Acesta făcea impresiune plăcută ovreului, și accepta cât mai curénd momentul de a vedea pe Antonio cu totul ruinat.

Afară de acea Shylock era un inimic neimpăcat al creștinilor, căci din ura ce o avea cătră creștini chiar pe unica ficsa Jessica a eschis'o de la moscenirea averei sale; pentru că se măritase după un creștin cu numele Lorenzo.

O dată venind la Antonio un amic al séu cu numele Bassanio îi spuse: că o norocire mare îl așteptă, căci o fetă educată bine și avută cu numele Portia, l'a ales de mire, și de óre ce casele și mobilele lui sunt in stare foarte slabă sé rogă de Antonio sé-l imprumute cu 3000 de galbini, ca să-și pótă repara și arangia casele după cuviință.

Antonio ca amic sincer se bucura de acesta faimă și-i promise, că deși de o cam dată nu are atâța bani la dispozițiune va primi obligamentul pe sine de a lua bani imprumut de la usurarul Shylock.

Ambii merseră in casa lui Shylock, și-l rogară ca să le imprumute suma de 3000 de galbini pe un termin de trei luni, până ce vor sosi luntrile lui Antonio cu negoțul de pe mare. Shylock după un discurs cu Antonio îi promise imprumutarea sumei cerute; dară cu acea condițiune: sé nu-l mai numésca căne ca până aci: căci câni nu pot imprumuta 3000 de galbini ei in viitor sé fie amici.

Antonio însă-i respunse: decă voiesci sé-mi imprumuți bani, nu-mi imprumuta ca unui amic, ci ca unui neamic pentru că la timpul neacuratei solviri sé mă poți executa.

Audind acesta Shylock murmură câteva cuvinte neintelese, chiamând pre Abraham intr'ajutor, și după o pauză îi duse: Bine! eu îți imprumut suma de 3000 de galbini pe trei luni fără nici o usură, precum imprumuți dta altora, dară numai din glumă, pentru că nu voiesci a fi amic cu mine îți pun o condițiune adecă: se subscrii un contract prin care te obligi: că decă nu vei solvi suma imprumutată la timpul hotărit sé am deplină potere a tăia din corpul dtale cu mâna mea propria un punt de carne.

Bassanio se inioră de această propunere neumană și reflectă pre Antonio, ca să nu sé oblige la astfel de condițiune. Antonio socotind această propunere numai de o glumă, precum duse Shylock, se invoi și subscrise contractul, cugetând că negoțul séu va sosi cât mai curénd cu năile de pre mare și-i va solvi suma imprumutată încă inainte de timpul determinat.

Timpul de trei luni decurse, in cât Bassanio abia și putu repara și arangia casele, și numai in zilele ultime se incredința cu fidentia sa Porcia, schimbându-și după datină inelele: éră năile lui Antonio cu negoțul din nenorocire încă nu sosiseră.

Terminal de solvire trecu, și așa lui Shylock i se dete ocaziune a-și resbuna contra lui Antonio. Il acusă la tribunalul suprem de judecată unde presidia chiar principele Venetiei și ceru executarea contractului.

Antonio la moment fu pus in prinsóre de unde apoi scrisse lui Bassanio următorea epistolă:

„Iubite Bassanio! Timpul solvirei celor 3000 de galbini a trecut, și năile mele cu negoțul încă n'au mai sosit. Shylock m'a pus in prinsóre, și in intelesul contractului prin judecată

»voiesce a-și executa condițiunea scrisă de mine. De cumva »il va succede executarea propunerii sale. eu nu mai pot rămânea în viață. — Decă mă iubesci vino! să ne mai întâlnim o dată.

Acastă epistolă o primi Bassanio fiind chiar în casa fidenței sale Porția, careia comunicându-i cuprinsul îi spuse obligațiunea amicului său Antonio. Porția îndată îi numeră banii și-l trimise ca cu orice preț să scotă pe amicul său din pericol; era dânsa luând cu sine pe guvernanta sa Nerissa se îmbrăca în haine bărbătești și pe altă cale ajunseră chiar la timpul său la tribunal unde era să se pertracteze cauza lui Antonio.

Porția avea un consăgean sciitor de legi cu numele Bellario. Acela o plenipotenția pre dânsa ca apărător în cauza aceasta, dându-i și consiliu de apărare. Incepându-se pertractarea dânsa se recomandă președintelui sub titlu de apărător a lui Antonio cu numele Balthasar plenipotențiată de legislatorul Bellario, era pe guvernanta Nerissa ca scriitor.

Toți se mirară de astfel de apărător tiner într-o cauză așa importantă, și nimenea nu putea observa, că dânsa sunt femei, chiar nici Bassanio nu-și cunoștea pe fidențiată sa.

Propunând președintele tribunalului cauza la pertractare Porția luă cuvântul de apărare, și adresându-se către Shylock îi puse întrebarea: că ce cugetă dânsul, ore e consult în înțelesul legilor umane a propune într-un contract astfel de condițiune? vorbind mai departe într-un stil așa nobil, în cât atrase atențiunea și anima tuturor în partea sa. afară de a lui Shylock, carele sta impetrit pe lângă propusul său.

„Nu e în stare a-ți solvi datoria?” întrebă Porția — atunci Bassanio i oferi lui Shylock datoria de 3000 de galbini, promițându-i că decă pofteste și mai mult e în stare a-i solvi măcar de 20 de oi atâta.

Ovreul însă refuză oferta stând pe lângă pretensiunea sa de a tăia un punct de carne din corpul lui Antonio.

Bassanio în cea mai mare desperare rugă pe apărător ca să cerce bine legile, nu cumva ar putea salva viața amicului său Antonio.

Porția însă cu naivitate îi răspunde: „Înțeleg legile însă legile nu se pot strămuta.”

La această ovreul plin de bucurie exclamă: Oh Daniel! înțeleptule judecător mult te prețuiesc. — Pe cât ești de tiner pe atât de înțelept.”

Porția era se informeză către Shylock și cerând contractul dela dânsul îl cetii, și în fine îi dîse: „Timpul solvării deja a trecut și în înțelesul contractului poți tăia un punct de carne din corpul lui Antonio, dară ai cântar? Și ești în stare a tăia atâta cât se nu fiă nici prea mult nici prea puțin; afară de aceea se nu curgă nici o picătură de sânge, căci în contract stă numai un punct de carne, și de cumva de la aceste te vei abate ești pierdut.”

Aușind acestea Shylock se lăsă de pretensiunea sa și plin de desperare își ceru banii. Bassanio i oferi — Porția însă îi dîse: „Mai mereu nu ne grăbim cu sentința. În înțelesul legilor venețiene: Un individ a căruia pretensiune nelegală pe calea judecății nu i se poate realiza precum d. e. în cazul prezente: acela e supus morții, și a i se confiscă averea, împărțindu-se în două părți egale, jumătate inacțiunatului și jumătate statului.

La această murmurând ovreul în desperarea sa și chemând pre Abraham într'ajutor striga: „Dați-mi banii!”

Atunci Porția cu ton apăsător dîse ovreului: „Stai Shylock! Ai aușit că legile nu se pot strămuta. Nu ne jucăm cu legile, precum ai voit tu să glumesci cu contractul. Viața ta atîrnă numai de la grația Principelui. Aplecă-te! și te rogă, ca să-ți dăruiască viața.”

Judecătorii însă și poporul care era de față strigau: că astfel de om nu merită alta de cât morțea.

Sermanul Shylock dimpreună cu tatăl său Doge și alți

amici ai ovreului se svêrcoleau către Jehova prin cuvinte neînțelese numind mai de multe ori pe Abraham și cugetând mai multe epiteturi contra goimilor; însă în deșert, căci ura judecătorilor și a poporului era în contra lui.

În fine președintele anunță sentința în modul următor: „Viața din grație ți se dăruiesc; însă averea în înțelesul legilor ți se confiscă: jumătate în favoarea inacțiunatului Antonio, era jumătate în favoarea statului.

Marinimosul Antonio însă refuză partea sa și o oferi ficei lui Shylock Jessica, carea era eschisă de la mosceniirea averei părintelui său, pentru că se măritase după creștinul Lorenzo, și așa subscriindu-se actele se fini procesul.

Acum Bassanio voi să servescă apărătorului cu un onorariu corespunzător, drept ce-i și oferi suma de 3000 de galbeni. El, respective Porția nu-i primi oferta ei ceru de la dânsul numai mănusa de pe mâna dreaptă și inelul. Bassanio însă se intristă dîcându-i că mănusa i-o dă prea bucuros, pentru că este a sa proprie era anelul nu, pentru că este al fidențiatei sale; fără decă tocmai voiesce anelul îi va cumpăra altul, care va fi cel mai prețios în Veneția.

În fine se învoi Bassanio și-i dete și inelul, vedând cine i-a fost apărător.

(Dr. Aurel Mureșianu, veți ilustrațiunea pe pagina 541.)

Este încă tînăr de ani, nepotul bardului Andreiu și redactorul celui mai vechiu jurnal român al »Gazetei Transilvaniei« D. Dr. Aurel Mureșianu, căci fu născut la 1849, el dară numai din gura bătrînilor poate cunoșce evenimentele din anul cel memorabil, care se numesce 1848.

Viața sa este plină de activitate și aprăpe pe deplin absorbată prin munca cea obositoare a unui redactor român din provincie.

Nu vom și nu putem să-i facem noi aici biografia, căci activitatea sa nu este încă încheiată și alți vor fi chemați de a arăta la timpul său, ce a fost, ce a lucrat și ce ispravă a făcut junele și zelosul nostru concetățean.

Dr. Aurel Mureșianu este fiul lui Iacob Mureșianu. El a studiat aici în Brașov la gimnaziul catolic, unde tatăl său ocupa postul de director. De la acest gimnaziu a trecut la cel sășesc tot din acest oraș, de unde s'a dus apoi la Blăș, unde a depus maturitatea. Studiile sale academice le au făcut la Universitatea din Viena ascultând drepturile cu bun succes și fiind promovat de doctor în drepturi. Redacțiunea Gazetei o poartă de la 1878, dar mai înainte a colaborat nu numai la Gazeta, ci și la alte jurnale atât române cât și germane, publicând în aceste din urmă mai multe articole, care au fost remarcate la timpul său de cei mai distinși politici.

(Cărturăresa, a se vedea ilustrațiunea pe pag. 549.) «Etă, asta însemneză amant» dîce cărturăresa și chlintește din ochi. Da »amantul« este pe drum, și fôia care însemneză bani pe neașteptate, zace lângă ea. Așa dară, curagiu, cărțile nefalibile prorocesc noroc și bani, cestii din urmă de o cam dată, pentru cărturăresa cea cu minte, căci o prorocire bună se plătesce tot de-a-una peste taxă. Bêtrăna acesta, cu fața ei plină de crețe, și cu pălăria ei cam eșită din modă, scia cum să se profiteze de cărțile ei cam tocite, de urită este destul de urită pentru această mescriă, cră cât despre limbuția ei nu mai incape nici o indoielă, și de ore-ce este destul de istetă, nu trebue să ne mirăm, că-și aservește prostia ômenilor. —

(Hora Cîrșele) pe care o publicăm în fruntea numărului de față ni-a fost trimisă de ilustrul ei autor D. V. Alecsandri, împreună cu grațioasă promisiune, cumcă ne va onora pe viitor și cu scrieri mai mari. Etă literile noastre »de nobletă,« și de ore-ce după axiomul francez: »nobletă obligă« ne-am decis a susține lupta în contra indolenței publicului nostru, având acum cea mai fondată speranță, că vom învinge.

„ALBINA“

INSTITUT

de credit și de economii în Sibiiu

acordă împrumuturi ipotecare cu anuități pe 10 și 20 ani. Anuitatea dela 100 fiorini este pe 10 ani *7 fiorini 36 cruc.* pe 20 ani *5 fiorini 5 cruceri;*

deschide credite fixe pre lângă siguranța ipotecară. Aceste se pot folosi întregi ori în parte pe baza unei singure intabulări, prin repetirea împrumutului, când și de câte ori i face respectivului trebuință. Interesele sunt 8% la an;

escompteză polițe (cambie) cu trei, în anumite cazuri cu două subscrieri, pe termene până la 6 luni cu 10% interese la an, ér la cambie de prima calitate, mai cu sémă comerciale, cu interese reduse dela 7 până la 10% fără provisiune;

face avansuri adecă împrumută pe garanție de efecte publice, notate la bursele din Budapesta, Viena și București, între cari sunt și scri-surile fonciare proprii, până la 85% a valórei cursului, cum și pe garanția de monete, cu 6% la an.

Regulamentele speciale pentru fie-care din operațiunile amintite conținând condițiunile și procedura pentru împrumutare, cum și toate formulele de lipsă în limbele română, magiară și germână se distribuiesc gratuit la cassa institutului în Sibiiu în órele de birou, cum și pe la agenții institutului din provincie. Asemene se trimit acele prin poștă franco.

Agenții noștri din ținuturi primesc a mijloci împrumuturi în toate operațiunile de mai sus.

Directiunea Institutului.